

Ressursinnsatsen innenfor utdanningsforskning 2007

Hebe Gunnes

© NIFU STEP Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Rapport 16/2009
ISBN 978-82-7218-623-3
ISSN 1504-1824

For en presentasjon av NIFU STEPs øvrige publikasjoner, se www.nifustep.no

Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Norwegian Institute for Studies in Innovation, Research and Education
Wergelandsveien 7, 0167 Oslo
Tlf. +47 22 59 51 00 • www.nifustep.no

RAPPORT 16/2009

Hebe Gunnes

Ressursinnsatsen innenfor utdanningsforskning 2007

Tegnforklaringer til tabellene:

.. oppgave mangler

: tall kan ikke offentligjøres

- null

0 mindre enn 0,5 av den brukte enheten

Forord

På oppdrag for Kunnskapsdepartementet har NIFU STEP kartlagt FoU-ressurser innenfor utdanningsforskning i 2007. Kartleggingen omfatter utdanningsforskning i universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren og er koblet opp mot FoU-statistikken for 2007.

Prosjektgruppen har bestått av Susanne L. Sundnes og Hebe Gunnes, sistnevnte har stått for innsamling av spørreundersøkelsen samt utarbeidet den foreliggende rapporten. Mange har vært involvert i ulike faser av prosjektet. Kristoffer Rørstad har bearbeidet datamaterialet knyttet til publisering i instituttsektoren. Jorunn Spord Borgen, Kaja Wendt, Dag W. Aksnes og Bo Sarpebakken har bidratt med verdifulle kommentarer underveis. Vi vil spesielt takke Morten Nordlie i Kunnskapsdepartementet og Ane Marte Rasmussen i Forskningsrådet, samt medlemmene i Nasjonalt forum for utdanningsforskning som kom med innspill til spørreskjemaet og undersøkelsen. En stor takk rettes til de mange instituttene og enhetene som har besvart spørreskjemaet.

Oslo, mai 2009

Per Hetland
Direktør

Susanne L. Sundnes
Forskningsleder

Innhold

Tabeller og figurer	7
Sammendrag	9
1 Innledning	13
1.1 Utdanningsforskning som satsingsområde	13
1.2 Om bakgrunnen for kartleggingen	15
1.2.1 Definisjon av utdanningsforskning	16
1.3 Nærmere om opplegget for undersøkelsen.....	17
1.3.1 Metode for datainnsamling	17
1.3.2 Publiseringsoversikt.....	19
1.4 Rapportens oppbygging.....	20
2 Utdanningsforskning i totalbildet	21
2.1 Miljøer med utdanningsforskning	21
2.1.1 Fagtilhørighet for utdanningsforskingsmiljøene.....	22
2.2 FoU-utgifter.....	23
2.3 Forskerpersonale	24
2.4 Områder og aktiviteter.....	26
3 FoU-innsatsen innenfor utdanningsforskning	28
3.1 Nærmere om finansieringen	28
3.2 Fordeling på fagområder	30
3.3 Utdanningsforskning i regionene	30
4 Personalsituasjonen innenfor norsk utdanningsforskning	32
4.1 Utdanningsforskere i 2007	32
4.1.1 Stillingsstruktur.....	34
4.1.2 Alder og kjønn	36
4.1.3 Kompetanseprofil.....	38
4.1.4 Utdanningsforskere og øvrige forskere ved utdanningsforskingsmiljøene	42
4.2 Rekrutteringssituasjonen innenfor utdanningsforskning.....	42
5 Samarbeid innenfor utdanningsforskning	45
6 Fordeling av utdanningsforskning på områder og aktivitet	47
6.1 Utdanningsforskingsområder	47
6.2 Utdanningsforskingsaktivitet.....	49

7	Publiseringsmønstre	52
7.1	Publiseringsaktivitet i UoH-sektoren	53
7.2	Publiseringsaktivitet i instituttsektoren	58
7.3	Forholdet mellom andelen publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning og FoU-innsatsen innenfor utdanningsforskning	59
	Litteraturliste	60
	Vedleggstabeller	61
	Vedlegg 1 FoU-statistisk metode	66
	Vedlegg 2 Spørreskjema/brev utdanningsforskning	69
	Vedlegg 3 Miljøer med utdanningsforskning i 2007	74

Tabeller og figurer

Tabell 1 Miljøer med utdanningsforskning etter institusjonstype og andel av FoU-virksomheten oppgitt som utdanningsforskning i 2007, samt andelen av FoU-utgifter til utdanningsforskning som ble utført ved disse enhetene. Antall og prosent.	22
Tabell 2 Enheter med utdanningsforskning i 2007 etter institusjonstype og fagområde. Antall.	23
Tabell 3 Totale FoU-utgifter og FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter sektor og lærestedstype og hovedfinansieringskilde. Mill. kr og andel i prosent.....	24
Tabell 4 Forskerpopulasjonen innenfor utdanningsforskning i forhold til total forskerpopulasjon i instituttsektoren og UoH-sektoren i 2007.	25
Tabell 5 Enheter med utdanningsforskning i 2007 etter område og aktivitet. Antall.	26
Tabell 6 Finansiering av utdanningsforskning i 2007 etter finansieringskilde og institusjonstype. Mill.kr.	29
Tabell 7 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter region. Totalt og som andel av total, samt antall enheter per region.	31
Tabell 8 Antall utdanningsforskere og FoU-årsverk utført av forskere/faglig personale innenfor utdanningsforskning etter institusjonstype i 2007.....	32
Tabell 9 Utdanningsforskere i 2007 etter lærested/institusjonstype.....	33
Tabell 10 Utdanningsforskere i 2007 etter institusjonstype og forskerens utdanningsfag.	39
Tabell 11 Utdanningsforskernes doktorgradskompetanse i 2007 etter institusjonstype. ...	40
Tabell 12 Vurderingen av søkningen til utlyste stillinger innenfor utdanningsforskning i 2007 etter lærestedstype. Vektet etter antall utlyste stillinger. Prosent.	44
Tabell 13 Samarbeid innenfor utdanningsforskning i 2007 etter institusjonstype. Antall.	45
Tabell 14 Vitenskapelig publisering totalt og innenfor pedagogikk og utdanning i UoH-sektoren i 2007 etter lærestedstype, publiseringsnivå og publikasjonsform.....	54
Tabell 15 Publikasjonspoeng for miljøene med utdanningsforskning i UoH-sektoren innenfor kategorien pedagogikk og utdanning og totale publiseringspoeng, samt andelen pedagogikk og utdanning av totale publikasjonspoeng i 2007.....	55
Tabell 16 Vitenskapelig publisering totalt og innenfor pedagogikk og utdanning i instituttsektoren i 2007 etter institutt, publiseringsnivå og publikasjonsform.	58
Figur 1 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter fagområde.....	30
Figur 2 Utdanningsforskere i 2007 etter institusjonstype og stillingskategori. Antall.....	35
Figur 3 Kvinner og menn blant utdanningsforskerne ¹ i 2007 etter stillingskategori. Antall og kvinneandel i prosent.	36
Figur 4 Aldersprofil for utdanningsforskerne ved universitetene, høyskolene og enheter i instituttsektoren i 2007. Antall.....	37
Figur 5 Utdanningsforskerne i 2007 etter kjønn og aldersgruppe. Antall.	38
Figur 6 Utdanningsforskere med utdanning innenfor samfunnsvitenskapelige fag i 2007 etter utdanningsfag. Prosent.	39
Figur 7 Kvinnelige og mannlige utdanningsforskere i 2007 med doktorgrad etter institusjonstype. Prosent.....	41

Figur 8 Doktorgradsandel for professorer og førsteamanuenser blant utdanningsforskerne og innenfor samfunnsvitenskapelige fag i 2007. Prosent.....	41
Figur 9 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter område. Mill. kr.	47
Figur 10 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter område og institusjonstype. Prosent.	48
Figur 11 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter aktivitet. Mill. kr	50
Figur 12 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter aktivitet og institusjonstype. Prosent.	50

Sammendrag

I alt 103 enheter deltok i kartleggingen av utdanningsforskning i 2007. Av disse miljøene var 21 i instituttsektoren, 33 ved universiteter og 49 ved høyskoler. Alle landets universiteter rapporterte utdanningsforskning i 2007, det samme gjorde 21 av de 24 statlige høyskolene. I tillegg rapporterte 3 vitenskapelige høyskoler og 4 private høyskoler med statsstøtte om utdanningsforskningsaktivitet.

Totalt ble det brukt 548 mill. kr til utdanningsforskning i 2007, og om lag 1600 forskere deltok i utdanningsforskning dette året.

Universitetsmiljøer stod for over halvparten av utdanningsforskningen i 2007, og andelen offentlig finansiering var høy

- Utdanningsforskning utgjorde 3 prosent av de totale FoU-utgiftene i instituttsektoren og UoH-sektoren i 2007.
- Den største andelen av utdanningsforskningen fant i 2007 sted ved universitetene, nesten halvparten av utgiftene til utdanningsforskning, 254 mill. kr, ble brukt her. Høyskolene utførte utdanningsforskning for 194 mill. kr og miljøer i instituttsektoren for 100 mill. kr.
- Hele 94 prosent av utdanningsforskningen ble finansiert av offentlige kilder. Departementer m.v. stod for 78 prosent av den totale utdanningsforskningsfinansieringen. Ved høyskolene og universitetene ble henholdsvis 80 og 70 prosent finansiert over lærestedenes basisbevilgninger.
- Norges forskningsråd finansierte totalt 13 prosent av utdanningsforskningen i 2007, dette tilsvarer 70 mill. kr. Andelen forskningsrådsfinansiering var lavere enn i UoH-sektoren og instituttsektoren totalt sett.
- Fylker og kommuner stod for 4 prosent av finansieringen, og bidro dermed med en større andel av utgifter til utdanningsforskning enn av de totale FoU-utgiftene.

Utdanningsforskerne kjennetegnes av høy kvinneandel, høy gjennomsnittsalder og mange forskere i stillinger som ikke krever doktorgrad

- Miljøene oppga at 1586 forskere deltok i utdanningsforskning i 2007. Dette tilsvarer 6 prosent av den totale forskerpopulasjonen i UoH-sektoren og instituttsektoren i 2007. Andelen av forskerpersonalet er større enn andelen av FoU-utgifter, noe som blant annet skyldes at utdanningsforskere også forsker på andre tema enn utdanning.
- Den største andelen av utdanningsforskerne, i alt 905 personer, var tilsatt ved høyskoler. 520 var ansatt ved universiteter og 161 ved miljøer i instituttsektoren.

- I alt var 897 utdanningsforskere kvinner i 2007. Kvinneandelen blant utdanningsforskerne var høy, 57 prosent. Andelen kvinner var høyest ved universitetene, 58 prosent, og lavest ved miljøer i instituttsektoren, 48 prosent.
- Kvinneandelen var høyest i utdanningsforskningsstillinger som ikke krever doktorgrad. Blant universitets- og høgskolelektorene var 63 prosent kvinner, og blant rekruttene var kvinneandelen hele 70 prosent.
- Totalt hadde 28 prosent av utdanningsforskerne doktorgrad. Andelen med doktorgrad var den samme ved universitetene og miljøene i instituttsektoren, 42 prosent, mens doktorgradsandelen ved høgskolene var 17 prosent.
- Utdanningsforskerne hadde en høyere gjennomsnittsalder ved både universitetene og høgskolene enn gjennomsnittet ved disse lærestedstypene totalt. Miljøene i instituttsektoren hadde derimot den samme gjennomsnittsalderen for utdanningsforskerne som i sektoren samlet.
- Av professorene innenfor utdanningsforskning var over halvparten 60 år eller eldre.
- Det ble utlyst 212 stillinger innenfor utdanningsforskning i 2006 og 2007, 118 av disse var rekrutteringsstillinger. Kun ni miljøer oppga at de utlyste rekrutteringsstillingene var tilknyttet forskerskoler.
- Rekrutteringssituasjonen ble ansett som dårlig for faste vitenskapelige/faglige stillinger ved universitetene og god for tilsvarende stillinger ved høgskolene. For utlyste rekrutteringsstillinger oppga omtrent to tredjedeler av miljøene at de hadde fått mange gode søkere.
- Av 103 enheter med utdanningsforskning, oppga 72 at de hadde hatt formalisert nasjonalt samarbeid om utdanningsforskning. Samtidig oppga 55 enheter at de hadde hatt formalisert internasjonalt samarbeid om utdanningsforskning.

Stor FoU-innsats innenfor grunnopplæring

- Grunnopplæring var området innenfor utdanningsforskningen med størst FoU-innsats, med 256 mill. kr i FoU-utgifter. Høyere utdanning var det nest største området, med i underkant av 20 prosent av FoU-innsatsen.
- Undervisning, læring og utvikling var den sentrale aktiviteten innenfor utdanningsforskning, hele to tredjedeler av FoU-utgiftene til utdanningsforskning ble brukt til denne aktiviteten.

Publiseringsaktiviteten ved utdanningsforskningsmiljøene

- I alt ble det registrert 298,1 i publikasjonspoeng innenfor fagområdet pedagogikk og utdanning i UoH-sektoren i 2007, i overkant tre fjerdedeler av disse ved miljøer med utdanningsforskning.

- Publikasjonene innenfor pedagogikk og utdanning utgjorde 3 prosent av totalt antall publikasjonspoeng i UoH-sektoren, og 10 prosent av publiseringspoengene ved utdanningsforskningsmiljøene.
- 21 prosent av publikasjonene ved utdanningsforskningsmiljøene i UoH-sektoren ble publisert på nivå 2. Andelen publikasjonspoeng på nivå 2 var 27 prosent ved universitetsenhetene og 13 prosent ved høgskoleenhetene.
- I instituttsektoren ble det registrert 42,4 publikasjonspoeng innenfor utdanningsforskning blant enhetene som omfattes av resultatbasert finansiering. Dette utgjorde 2 prosent av totalt antall publikasjonspoeng, og 6 prosent av publikasjonspoengene ved utdanningsforskningsmiljøene i sektoren.

1 Innledning

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Resultatene fra prosjektet skal bidra til å gi et mer presist bilde av utdanningsforskningen og gi grunnlag for en mer målrettet innsats for en styrking av feltet, samt bedre strategisk og forskningspolitisk rådgivning på området. Utdanningsforskning er et flerfaglig og tverrfaglig forskningsfelt, som favner all tematikk som angår utdanning, og som retter oppmerksomheten mot utdanningens forutsetninger og mål, organisering og arbeidsmåter, resultater og virkninger. Definisjonen som ble brukt i denne undersøkelsen, presenteres i kapittel 1.2.1.

Rapporten er basert på en kombinasjon av spørreundersøkelse og den nasjonale FoU-statistikken, og gir en oversikt over omfanget av utdanningsforskningen i universitets- og høyskolesektoren (UoH-sektoren) og instituttsektoren. Innsatsen måles i ressurser til forskning og utviklingsarbeid (FoU), det vil si FoU-utgifter og FoU-personale.

Undersøkelsen kartlegger omfanget av FoU-utgifter som er brukt til utdanningsforskning, sett i forhold til både totale FoU-ressurser i de to sektorene og ressurser ved miljøene som oppga at de hadde utdanningsforskning i 2007. I tillegg presenteres en oversikt over finansieringskildene for utdanningsforskning, en fordeling på fagområder og en regionsoversikt. Forskerpersonale som deltok i utdanningsforskning i 2007 inngår også i undersøkelsen, noe som gjør det mulig å si noe om personalsituasjonen på feltet, samt kjennetegn ved forskerpopulasjonen. I spørreskjemaet er det spurt om rekruttering til utlyste stillinger innenfor utdanningsforskning i 2006 og 2007 for å kartlegge hvor mange stillinger som ble utlyst, samt hvordan søknaden til disse stillingene har vært.

Undersøkelsen omfatter også fordeling av utdanningsforskning på områder og aktiviteter, hvor *områder* bygger på departementets interne inndeling, og *aktivitet* dreier seg om fokus for forskningen. Spørsmål om samarbeid innenfor utdanningsforskning, både nasjonalt og internasjonalt, samt en analyse av publiseringsmønster for enhetene som har rapportert at de hadde utdanningsforskning i 2007, inngår også. Formålet med rapporten er å presentere resultatene fra undersøkelsen, den gir ikke føringer eller anbefalinger i forhold til oppfølging og styring av utdanningsforskningsfeltet. Rapporten består derfor i stor grad av kommenterte figurer og tabeller.

Ettersom det er første gang en slik kartlegging av norsk utdanningsforskning foretas, vil den gi et øyeblikksbilde av situasjonen i 2007.

1.1 Utdanningsforskning som satsingsområde

OECD har i 1990-årene gjennomført studier av medlemslandenes utdanningspolitikk og etterlyser nasjonale helhetsperspektiver og strategier for utdanningsforskning. Det pekes også på at forskningen på utdanningsfeltet ikke anvendes systematisk og dessuten er dårlig samordnet. Ifølge Aasen et al (2007:27), synes OECDs generelle bilde av medlemslandene å være dekkende også for situasjonen i Norge på dette tidspunktet. OECD har kommet med

vurderinger og anbefalinger knyttet til utdanningsforskning, og i mange land er det tatt initiativ for å styrke kunnskapsbasen på utdanningsforsknings-området. I Sverige har satsingen på utdanningsforskning vært formidabel. I 2000 ga den svenske riksdagen en særskilt, midlertidig bevilgning på 500 mill. kr til utdannings-forskning i perioden 2001–2004, som ble forvaltet av Vetenskapsrådet (Aasen 2005). En studie av støtten til Utdanningsvitenskapelig forskning (UVK) i Vetenskapsrådet viste at forskningen bredte seg over et vidt tematisk område og at prosjektene som regel har en fagpedagogisk tilknytning (Aasen et al. 2005). Senere er bevilgningene til UVK trappet ytterligere opp.

Den internasjonale evalueringen av norsk pedagogisk forskning (Norges forskningsråd 2004) konkluderte med at det var en økende bevissthet om endringer for pedagogikkens virkeområder, og en tematisering av nye studieobjekt og etablering av nye kunnskaps-områder der pedagogisk forskning kan gi verdifulle bidrag. Evalueringskomiteens inntrykk var at norsk pedagogisk forskning var av varierende kvalitet, men at faget var inne i en brytningstid der de nye strukturene fremdeles ikke hvilte på et solid teoretisk og metodisk grunnlag (2004:9). Ifølge evalueringsrapporten var disiplinutvidelsen og tematiseringen av det norske pedagogikkfaget mot utdanningsforskning i bred forstand interessant og relevant i en internasjonal sammenheng.

I årene etter evalueringen av norsk pedagogisk forskning har Kunnskapsdepartementet foretatt flere utredninger knyttet til utdanningsforskningen i Norge, og i statsbudsjettet for 2009 var et eget kapittel viet departementets strategi for utdanningsforskning. Denne rapporten skal ikke problematisere departementets sektoransvar, men det er likevel formålstjenlig med en redegjørelse for sentrale trekk og viktige virkemidler innenfor utdanningsforskningen.

Kunnskapsdepartementet legger i St.prp. nr. 1 (2008–2009) frem en strategi for utdanningsforskning for perioden 2008–2013. Her understreker departementet at det har et overordnet sektoransvar for utdanningsforskningen, inkludert barnehage, noe som innebærer at det skal finansiere forskning om og for utdanningssektoren. Departementet ønsker å styrke kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming, forskning, profesjonsutdanning og praksis i alle nivå av utdanningssektoren. Hovedmålene for strategien er å øke omfanget av utdanningsforskningen, heve kvaliteten og den vitenskapelige forankringen i norsk utdanningsforskning, bedre relevansen på anvendt forskning, øke omfanget og bedre koordineringen av anvendt forskningsformidling der utdanningssektoren er målgruppen, samt styrke rekrutteringen til utdanningsforskning (s 191). For å kunne ta de riktige strategiske beslutningene, er det behov for en kartlegging av eksisterende ressurser.

I den senere tid har det vært flere viktige milepæler innenfor utdanningsforskningen. Nasjonalt forum for utdanningsforskning ble opprettet i juni 2008. Forumet består av representanter fra forskersamfunnet, utdanningsmyndigheter og praksisfeltet, det vil si brukere som representanter fra fylker og fagorganisasjoner. Forumet møtes to ganger i året, og Kunnskapsdepartementet fungerer som sekretariat.

I 2009 ble det opprettet en egen forskerskole for de utdanningsvitenskapelige disipliner, NATED, med Universitetet i Oslo som vertsinstusjon. Forskerskolen er et samarbeid mellom landets syv universiteter, i tillegg til Høgskolen i Oslo, og den støttes av Norges forskningsråd.¹ Det ble dessuten opprettet egne forskerskoler innenfor pedagogiske fag ved tre universiteter i 2007.

Norges forskningsråd opprettet i 2009 programmet *Norsk utdanningsforskning fram mot 2020 – UTDANNING2020* (2009–2018).² Programmet skal fremme forskning av høy vitenskapelig kvalitet og styrke kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming, forvaltning, profesjonsutdanning og profesjonsutøvelse. Programmet skal løpe frem til 2018 og har en kostnadsramme på totalt 240 mill. kr, eller om lag 24 mill. kr per år. Utdanning 2020 etterfølger programmet *Kunnskap, utdanning og læring – KUL* (2003–2007), og løper parallelt med programmet *Praksisrettet FoU for barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning – PRAKSISFOU* (2006–2010).³ Det er nylig gjennomført en porteføljeanalyse av PraksisFoU (Aasen & Prøitz 2009) som belyser innretningen på dette programmet. I tillegg finansierer Forskningsrådet noen utdanningsforskningsprosjekter gjennom *Fri prosjektstøtte* (FRIPRO), *Strategiske høgskoleprogram* (SHP) og *Velferdsforskningsprogrammet – VFO* (2004–2008). KUL, UTDANNING2020 og PRAKSISFOU er fullfinansiert av Kunnskapsdepartementet som sektordepartement. De øvrige programmene mottar også midler fra Kunnskapsdepartementet, men da som en del av den generelle bevilgningen til Forskningsrådet.

1.2 Om bakgrunnen for kartleggingen

NIFU STEP har tidligere foretatt en kartlegging av norsk utdanningsforskning, hvor et utvalg av enheter med utdanningsforskning ble identifisert gjennom bibliometriske metoder (Borgen et al 2007). Rapporten gir oversikt over publisering, FoU-ressurser og personale ved enheter identifisert med utdanningsforskningsaktivitet i 2005, men det var ikke mulig innenfor de eksisterende databaser og statistikkgrunnlag å måle den faktiske forskningsinnsatsen innenfor utdanningsforskning dette året. Kunnskapsdepartementet ønsket derfor å foreta en spesialundersøkelse av norsk utdanningsforskning knyttet opp mot FoU-statistikken i 2007, for å kartlegge forskningsfeltet.

Indikatorer for utdanningsforskning kan deles i to hovedgrupper: Ressursinnsats (input) og resultater (output). Ressursinnsats omfatter grovt sett økonomi og personale, mens resultater blant annet omfatter vitenskapelig publisering. Denne rapporten vil primært fokusere på innsatsfaktorene FoU-utgifter og FoU-personale, men har også et eget kapittel med oversikt over publiseringsevne ved utdanningsforskningsenhetene.

---

¹ NATEDs nettsider, <http://www.nated.uio.no/>.

² UTDANNING2020 s nettsider <http://www.forskningsradet.no/utdanning>

³ PRAKSISFOUs nettsider <http://www.forskningsradet.no/praksisfou>

1.2.1 Definisjon av utdanningsforskning

Utarbeidelse av en entydig definisjon av begrepet utdanningsforskning, som i tillegg lar seg måle i forhold til FoU-ressurser, er ingen enkel øvelse. FoU-statistikken tar utgangspunkt i OECDs definisjon av forskning og utvikling, og omfatter grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid. Avgrensningen mellom utviklingsarbeid i OECD-forstand og annen type utviklingsarbeid er problematisk, og innenfor utdanningsforskning vil dette kunne være vanskeligere enn innenfor andre forskningsfelt, ettersom mye av kunnskapsproduksjonen på feltet foregår som pedagogisk utviklingsarbeid, kunstnerisk utviklingsarbeid, evalueringer m.v. I undersøkelsen er følgende definisjon av utdanningsforskning, utarbeidet av Kunnskapsdepartementet på bakgrunn av Aasen et. al (2007), lagt til grunn:

Utdanningsforskning er et flerfaglig og tverrfaglig forskningsfelt som studerer forhold vedrørende undervisning, læring, ledelse og styring på alle nivå og undervisningssystemer, inklusive læremidler og tekniske hjelpemidler i utdanningstilbudene. Utdanningsforskning kan være rettet mot ulike formål, som sosiale forhold, arbeidsforhold, offentlig forvaltning og allmennvitenskapelig utvikling, i tillegg til utdanningsforhold. Utdanningsforskning inkluderer forskning innenfor ulike fagdisipliner som pedagogikk, fagdidaktikk, sosiologi, økonomi og statsvitenskap.

Utdanningsforskning deles i denne kartleggingen inn i følgende kategorier:

- Læring i arbeidslivet
- Forskeropplæring
- Høyere utdanning
- Grunnopplæring
- Barnehage
- Annet

Utdanningsforskning kan ikke klassifiseres etter fagområde, ettersom forskningen utøves innen flere fagdisipliner og av ulike profesjoner (Aasen et al 2007). Utdanningsforskning sees derfor som et forskningsfelt, som er mer spesialisert og mer tverrfaglig enn utdanningsdisipliner (Langfeldt 2004:9). Definisjonen som er valgt, nevner et antall fagdisipliner hvor det tradisjonelt drives utdanningsforskning, men det kan også foregå utdanningsforskning innenfor andre fag som ikke er nevnt her.⁴ Av de nevnte fagdisipliner er alle i utgangspunktet samfunnsvitenskapelige, men det foregår utdanningsforskning innenfor fagdidaktikk i en rekke fagområder, noe variasjonen i fagtilhørighet blant enhetene som svarte på undersøkelsen viser, se kapittel 2.1.1.

En del av kunnskapsproduksjonen innenfor utdanningsforskningsfeltet foregår og rapporteres som tidligere nevnt som praksisrettet FoU, pedagogisk utviklingsarbeid,

---

⁴ Psykologi, sosialantropologi og historie nevnes i andre rapporter om utdanningsforskning.

utredning og evaluering (Borgen et al 2007). Utgangspunktet er at kun forskning om utdanning, og ikke pedagogisk utviklingsarbeid, skal inkluderes i undersøkelsen. I dette tilfellet vil skjønn hos de som har fylt ut spørreskjemaet spille en rolle.

1.3 Nærmere om opplegget for undersøkelsen

Nedenfor følger en kort beskrivelse av det metodiske grunnlaget for kartleggingen av utdanningsforskning, samt hvordan undersøkelsen praktisk ble gjennomført. For en gjennomgang av metoden for FoU-statistikken, se vedlegg 1.

1.3.1 Metode for datainnsamling

Utvalget av enheter som omfattes av kartleggingen er definert av institutter/avdelinger som oppga at de hadde utdanningsforskning på spørreskjemaet for FoU-statistikken i 2007. I tillegg ble noen enheter som var omfattet av undersøkelsen i 2007, men som enten ikke hadde svart på spørsmålet om utdanningsforskning eller hadde unnlatt å sende inn spørreskjema for FoU-statistikken, inkludert i utvalget.

I alt 21 enheter i instituttsektoren oppga at de hadde utdanningsforskning i 2007 på spørreskjemaet for FoU-statistikken. I tillegg fikk ytterligere to enheter som ikke hadde svart på spørsmålet tilsendt spørreskjema.

I UoH-sektoren oppga 107 enheter at de hadde utdanningsforskning i 2007 på FoU-statistikken spørreskjema. To av enhetene som ble identifisert med utdanningsforskningsaktivitet i forbindelse med kartleggingen foretatt i 2005 (Borgen et.al 2007), svarte nei på spørsmålet om de hadde utdanningsforskning, men ble likevel inkludert i utvalget, da publiseringsaktiviteten innenfor pedagogikk og utdanning ved disse miljøene i 2005 og 2006 indikerte at miljøet kunne ha utdanningsforskning også i 2007. Ytterligere seks aktuelle enheter hadde enten ikke svart på spørsmålet eller ikke levert spørreskjema for FoU-statistikken. Totalt ble det sendt ut 115 spørreskjemaer til enheter i UoH-sektoren. I alt 17 av disse oppga at de ikke hadde utdanningsforskning, mens 13 enheter unnlott å svare på henvendelsen. To miljøer sendte inn oversikt over utdanningsforskere uten å svare på spørreskjemaet.

Enkelte av enhetene som ikke svarte, kan ha hatt innslag av utdanningsforskning i 2007. Det er imidlertid ikke mulig å estimere omfanget av utdanningsforskningen ved disse miljøene.

Ved universitetene er besvarelsene hovedsakelig levert på instituttnivå, mens ved høyskolene er besvarelsene med noen unntak gitt på avdelingsnivå. Utdanningsforskning som foregår i regi av universitetsfakultetene, for eksempel som fakultetsbaserte programmer/prosjekter eller ved skolelaboratorier, vil dermed ikke bli fanget opp. Unntaket er ved de lærestedene der hele fakultet har levert samlede besvarelser, se vedlegg

3 for oversikt over enheter med utdanningsforskning, eller der virksomhet knyttet til skolelaboratorier er oppgitt av instituttene.

Miljøene i instituttsektoren har levert spørreskjemaet på instituttnivå, med ett unntak, hvor en underenhet har fylt ut eget spørreskjema. Her er FoU-utgiftene for 2007 estimert ut i fra tilgjengelige innrapporteringer.

Det ble utarbeidet to spørreskjemaer, ett for UoH-sektoren og ett for instituttsektoren, se vedlegg 2. Forskjellen mellom skjemaene ligger først og fremst i fordelingen av finansieringskilder, samt ved spørsmål om rekruttering til utdanningsforskning for ulike stillingskategorier.⁵ Spørreskjemaene for utdanningsforskning ble sendt ut til enhetene i begynnelsen av oktober 2008.

Spørreskjemaet vedrørende utdanningsforskning er konsentrert rundt opplysninger om:

- Anslag for andelen av total FoU-virksomhet som lå innenfor utdanningsforskning
- Fordeling av utdanningsforskning på finansieringskilder
- Fordeling av utdanningsforskning på område, hvor departementets interne organisering er lagt til grunn for inndelingen; Læring i arbeidslivet, Forskeropplæring, Høyere utdanning, Grunnopplæring, Barnehage og Annet.
- Fordeling av utdanningsforskning på aktivitet, det vil si om forskningen har vært knyttet opp mot Politikk og styringssystemer, Økonomi, organisasjon og ledelse, Undervisning, læring og utvikling, Forholdet mellom utdanningssystem, hjem og arbeidsliv eller Annet.
- Samarbeid om utdanningsforskning, både nasjonalt og internasjonalt
- Vurdering av rekrutteringssituasjonen til utdanningsforskning, herunder søkning til nye stillinger.

Ufullstendig utfylte skjema ble fulgt opp via telefon eller e-post. Der dette ikke førte frem, er de ufullstendig utfylte spørsmålene utelatt fra analysen.

---

⁵ Stillingsstrukturen i de to sektorene er ulik, og det var dermed nødvendig å tilpasse spørreskjemaene i forhold til denne. Stillingsstrukturen i de to sektorene er tema i kapittel 4.1.1.

Sammen med spørreskjemaet for utdanningsforskning ble det sendt ut en liste over personalet ved enhetene i utvalget, basert på NIFU STEPs Forskerpersonalregister.⁶ Enhetene krysset av ved de forskerne som deltok i utdanningsforskning i 2007, og føyde til opplysninger om personer som hadde deltatt i utdanningsforskning, men som ikke var ansatt ved enheten per 1. oktober 2007. Ikke alle enheter som besvarte spørreskjemaet sendte inn oversikt over utdanningsforskere. Her ble enhetenes hjemmesider og årsmeldinger for 2007 benyttet for å kartlegge hvem som hadde deltatt i prosjekter relatert til utdanningsforskning eller publisert rapporter/artikler knyttet til temaer som faller innenfor definisjonen av utdanningsforskning. To enheter, begge ved høyskoler, sendte inn personaloversikter uten å besvare spørreskjemaet.

Dataene rapporten er basert på representerer forskningsmiljøenes egne vurderinger av ressursinnsatsen innenfor utdanningsforskning. Det er viktig å understreke at det kan være problematisk å oppgi eksakte størrelser for omfanget av FoU-virksomhet innenfor et spesielt område, slik som for utdanningsforskning i denne kartleggingen. Tolkningen og besvarelsen av spørsmålene vil være avhengig av det skjønnet som utøves av respondentene.

Kartleggingen av utdanningsforskning er tett knyttet til den ordinære FoU-undersøkelsen for 2007, som ble ferdigstilt ved årsskiftet 2008/2009. Tall for omfanget av utdanningsforskning tar utgangspunkt i totale FoU-utgifter for de enkelte institutter/avdelinger som inngår i kartleggingen, se nærmere om FoU-statistisk metode i vedlegg 1. Totale FoU-utgifter holdes opp mot miljøenes svar på kartleggingens spørsmål 1, hvor de ble bedt om å oppgi hvor stor andel av instituttets totale FoU-virksomhet som anslås å omfatte utdanningsforskning i henhold til definisjonen i spørreskjemaet.

Fordelingen av utdanningsforskning på finansieringskilde, område og aktivitet bruker opplysninger fra kartleggingens spørsmål 2, 3 og 4, hvor vi ber om antall FoU-årsverk fordelt på ulike kategorier. Andelene FoU-årsverk innenfor de ulike kildene kobles opp mot tallet for beregnede FoU-utgifter til utdanningsforskning for hvert miljø og summeres så opp til totaltall for den enkelte kategori.

1.3.2 Publiseringsoversikt

Rapporten omfatter også en gjennomgang av publikasjonsmønsteret ved utdanningsforskingsmiljøene i 2007. Gjennomgangen av publikasjonene er en oppfølging av kartleggingen som ble foretatt av Borgen, Sivertsen og Gunnes (2007), hvor bibliometrisk metode ble brukt til å definere utvalget for undersøkelsen. Utgangspunktet for oversiktene

---

⁶ Forskerpersonalregisteret er en database som inneholder opplysninger om vitenskapelig/faglig personale i UoH-sektoren, forskere i instituttsektoren og leger og forskerpersonale som deltar i FoU ved helseforetakene. Registeret inneholder opplysninger om kjønn, alder, stilling, arbeidssted (lærested/institutt), høyeste akademiske grad og doktorgrad. Opplysninger om forskerpersonalet samles inn per 1. oktober, og innhentes direkte fra de forskningsutførende enhetenes sentrale administrasjoner. Forskerpersonalregisteret inngår i den nasjonale FoU-statistikken, og brukes blant annet til beregning av utførte FoU-årsverk i UoH-sektoren, som igjen danner grunnlag for beregning av FoU-lønn til personale lønnet over lærestedenes grunnbudsjetter.

er vitenskapelig publisering innrapportert til Database for høyere utdanning (DBH) for UoH-sektoren, og tilsvarende innrapportering til NIFU STEP for instituttsektoren.

For UoH-sektoren gir publiseringsdelen en oversikt over total publisering ved utdanningsforskningsmiljøene, samt oversikt over publiseringen innenfor fagområdet *Pedagogikk og utdanning*.⁷ Publisering knyttet til forskning om utdanning i instituttsektoren er identifisert med bakgrunn i publiseringskanaler klassifisert innenfor pedagogikk og utdanning i DBH, i tillegg er alle titler gjennomgått i forhold til termer som utdanning, pedagogikk og skole.

1.4 Rapportens oppbygging

Første kapittel i rapporten gir en kort gjennomgang av utdanningsforskning i Norge, samt metode og opplegg for undersøkelsen i denne kartleggingen. Det neste kapittelet presenterer en oversikt over utdanningsforskning i totalbildet, det vil si i forhold til totale FoU-utgifter og totalt forskerpersonale i UoH-sektoren og instituttsektoren i 2007.

I kapittel tre beskrives utgifter til utdanningsforskning, med fokus på finansieringskilder, fagområder og regionfordeling. Kapittel 4 dreier seg om personalsituasjonen innenfor utdanningsforskning. Her presenteres oversikter knyttet til stillingsstruktur, kjønn, alder og kompetanseprofil. Avslutningsvis i dette kapittelet kartlegges miljøenes syn på rekrutteringssituasjonen innenfor utdanningsforskning.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid om utdanningsforskning behandles i kapittel 5, og fordeling av utdanningsforskning på henholdsvis område og aktivitet er fokus i kapittel 6. I kapittel 7 presenteres en gjennomgang av publiseringsaktiviteten ved miljøene med utdanningsforskning.

Noen større tabeller er inkludert som vedleggstabeller.

Som vedlegg følger en kort beskrivelse av FoU-statistikken i UoH- og instituttsektoren (vedlegg 1), følgebrev for undersøkelsen og spørreskjema som ligger til grunn for innhenting av data til kartleggingen av utdanningsforskning (vedlegg 2). Oversikt over miljøene som inngår i kartleggingen for 2007 følger som vedlegg 3.

---

⁷ Fagområdet pedagogikk og utdanning hos DBH henviser til Nasjonalt fagråd for pedagogikk og utdanning, se UHRs inndeling.

2 Utdanningsforskning i totalbildet

Dette kapitlet gir en overordnet gjennomgang av de størrelsene som vil bli benyttet i fremstillingen av ressursinnsatsen innenfor utdanningsforskning i 2007. I første del av kapitlet redegjør vi for hvordan enhetene som oppga at de hadde utdanningsforskning i 2007, er organisert i den videre fremstillingen. Dernest presenteres FoU-innsatsen innenfor utdanningsforskning i forhold til den totale FoU-innsatsen innenfor UoH-sektoren og instituttsektoren i 2007. Neste delkapittel ser på personalsituasjonen innenfor utdanningsforskning i forhold til totalt forskerpersonale ved universiteter, høyskoler og i instituttsektoren. Avslutningsvis omtaler vi forholdet mellom områder og aktivitet i undersøkelsen.

2.1 Miljøer med utdanningsforskning

Enhetene med utdanningsforskning er i rapporten delt inn i tre typer institusjoner; universiteter, høyskoler og institutter i instituttsektoren. Universiteter omfatter de sju universitetene, som alle hadde utdanningsforskning i 2007. I den nasjonale FoU-statistikken for 2007 er Universitetet i Agder klassifisert som statlig høyskole, ettersom lærestedet først fikk universitetsstatus per 1. september 2007. I denne undersøkelsen er imidlertid lærestedet kategorisert som universitet i alle tabeller og figurer, både i forhold til totaltall og innenfor utdanningsforskning.

I kategorien høyskoler inngår statlige høyskoler, statlige vitenskapelige høyskoler og private høyskoler med statsstøtte. 21 av 24 statlige høyskoler rapporterte at de hadde utdanningsforskning i 2007. I tillegg har enheter ved tre statlige vitenskapelige høyskoler; Norges handelshøyskole, Norges musikkhøyskole og Norges idrettshøyskole, og fire private høyskoler med statsstøtte; Diakonhjemmet høyskole, NLA høyskolen, Handelshøyskolen BI og Dronning Mauds Minne høyskole for førskolelærerutdanning, svart på spørreskjemaet.

Enheter i instituttsektoren omfatter både forskningsinstitutter underlagt statlige retningslinjer for forskningsfinansiering, som Institutt for samfunnsforskning, IRIS og Møreforskning, samt andre institutter med FoU, herunder Barentsinstituttet, Frischsenteret og Stiftelsen TISIP.

Miljøene som har rapportert inn at de har utdanningsforskning, er spredt over hele landet. Ressurser til utdanningsforskning blir fordelt på 6 regioner; Oslo, Østlandet for øvrig, Agder og Rogaland, Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge. Alle regionene har både universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter med utdanningsforskning, men både antallet og innsatsen varierer.

I alt 103 institutter og avdelinger ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter svarte på spørreundersøkelsen om utdanningsforskning. I spørreskjemaet ble de bedt om å

oppgi hvor stor andel av den totale FoU-virksomheten ved enheten i 2007 som kunne kategoriseres som utdanningsforskning. Andelen utdanningsforskning som ble oppgitt varierte fra 0,5 til 100 prosent.

Tabell 1 Miljøer med utdanningsforskning etter institusjonstype og andel av FoU-virksomheten oppgitt som utdanningsforskning i 2007, samt andelen av FoU-utgifter til utdanningsforskning som ble utført ved disse enhetene. Antall og prosent.

	Universiteter	Høgskoler	Institutt-sektoren	Totalt	Andel av total utd. forskning. Prosent
Andel utd.forskning					
60 prosent eller over	10	14	2	26	53
20–59 prosent	6	17	4	27	24
Under 20 prosent	17	18	15	50	23
Totalt	33	49	21	103	100

Kilde: NIFU STEP

Tabell 1 viser at det var 26 forskningsmiljøer i Norge i 2007 hvor mer enn 60 prosent av FoU-virksomheten var å anse som utdanningsforskning. Disse miljøene stod for over halvparten av utdanningsforskningen, og det var flest miljøer med høy andel utdanningsforskning ved universitetene og høgskolene. At miljøene oppgir en stor andel av FoU-aktiviteten som utdanningsforskning, betyr ikke samtidig at den reelle innsatsen målt i FoU-utgifter var stor ved disse enhetene. Mange enheter som oppga høy andel utdanningsforskning var små målt i total FoU-innsats og antall ansatte. 32 miljøer hadde en innsats på over 5 mill. kr til utdanningsforskning, av disse var 20 blant de miljøene som oppga at utdanningsforskning utgjorde 60 prosent eller mer av FoU-utgiftene, 9 var i gruppen 20–59 prosent og 3 oppga at mindre enn 20 prosent av FoU-aktiviteten var utdanningsforskning.

Tabellen viser samtidig at halvparten av enhetene oppga at mindre enn 20 prosent av den totale FoU-virksomheten var utdanningsforskning i 2007. I instituttsektoren gjaldt dette tre fjerdedeler av enhetene, mens det ved universitetene gjaldt omtrent halvparten.

2.1.1 Fagtilhørighet for utdanningsforskningsmiljøene

Miljøene med utdanningsforskning omfatter flere fagområder og disipliner. En stor del av utdanningsforskningen foregår naturlig nok innenfor samfunnsvitenskapelige enheter, men også andre fagfelt er representert i utvalget. Enhetene i FoU-statistikken tildeles fagtilknytning etter mestkriteriet,⁸ med bakgrunn i instituttens svar på spørreskjema i forbindelse med FoU-statistikken.

⁸ Mestkriteriet innebærer at et institutt som oppgir mer enn halvparten av FoU-virksomheten innenfor eksempelvis fysikk, vil få fysikk som fagtilknytning. Tendensen til å slå sammen fagmiljøer til større institutter har medført at stadig flere institutter får fagkoden ”andre og felles fag” innenfor sitt fagområde, ettersom ingen av faggruppene har over halvparten av virksomheten ved enheten. I tillegg

Halvparten av universitetsinstituttene som oppga at de hadde utdanningsforskning, hadde hovedtyngden av sin virksomhet innenfor samfunnsvitenskap. Ved høyskolene var andelen innenfor samfunnsvitenskap nesten 60 prosent, mens i instituttsektoren var tre fjerdedeler av utdanningsforskningsenhetene klassifisert som samfunnsvitenskapelige. Selv om samfunnsvitenskapelige miljøer dominerer innenfor utdanningsforskningen, viser tabell 2 at utdanningsforskning foregår innenfor et bredt spekter av fagmiljøer.

Tabell 2 Enheter med utdanningsforskning i 2007 etter institusjonstype og fagområde. Antall.

Fagområde	Universiteter	Høgskoler	Instituttsektoren	Totalt
Humaniora	4	7	-	11
Samfunnsvitenskap	17	29	16	62
Matematikk og naturvitenskap	7	1	2	10
Teknologi	3	3	3	9
Helsefag ¹	2	9	-	11
Totalt	33	49	21	103

¹ Ingen miljøer innenfor medisin har deltatt i undersøkelsen. Heller ingen miljøer innenfor landbruksfag, fiskerifag eller veterinærmedisin har deltatt.

Kilde: NIFU STEP

Målt i FoU-utgifter, finner vi at hele 78 prosent av utdanningsforskningen i 2007 fant sted ved enheter som hadde mesteparten av sin FoU-virksomhet innenfor samfunnsvitenskap.

2.2 FoU-utgifter

I 2007 ble det utført utdanningsforskning for 548 millioner kroner i Norge. Av dette ble i overkant av 250 millioner, eller nesten halvparten, brukt ved universitetene, 190 millioner ved høyskolene og 100 millioner ved institusjoner i instituttsektoren. Totalt utgjorde utdanningsforskning om lag 3 prosent av de totale FoU-utgiftene i UoH-sektoren og instituttsektoren til sammen i 2007. Andelen utdanningsforskning i forhold til totale FoU-utgifter var høyest ved høyskolene, 10 prosent, og lavest i instituttsektoren, 1 prosent. Andelen offentlig finansiering var høyere innenfor utdanningsforskning enn i instituttsektoren og UoH-sektoren totalt, dette gjelder for alle institusjonstyper, se tabell 3. Offentlige finansieringskilder inkluderer bevilgninger over lærestedenes grunnbudsjetter, forskningsinstituttens grunnbevilgninger, direkte fra departement eller direktorat, oppdrag fra fylkeskommuner eller kommuner, samt prosjekt- eller programmidler fra Norges forskningsråd. Om lag 500 millioner, eller 94 prosent av utdanningsforskningen, ble finansiert av offentlige kilder i 2007.

---

rapporterer de statlige høyskolene inn FoU-statistikk på avdelingsnivå, her brukes fagkoden "andre eller felles fag". I instituttsektoren knyttes enhetene opp mot fagområde, ikke enkeltfag.

De resterende 6 prosent ble finansiert av private kilder, inkludert næringslivet, EU-kommisjonen og øvrige utenlandske kilder, samt andre innenlandske kilder av typen medisinske fond.

Ved både universiteter og høyskoler var over 95 prosent av utdanningsforskningen finansiert av offentlige kilder, og i instituttsektoren var andelen 80 prosent. Sammenlignet med totale FoU-utgifter for instituttsektoren og UoH-sektoren, var andelen offentlig finansiering innenfor utdanningsforskning høyere ved alle institusjonstyper enn for totale FoU-utgifter.

Tabell 3 Totale FoU-utgifter og FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter sektor og lærestedstype og hovedfinansieringskilde. Mill. kr og andel i prosent.

	Universiteter	Høgskoler	Institutt-sektoren	Totalt	%
Total FoU	9 877	1 846	8 310	20 033	100
Offentlig finansiert	8 822	1 599	5 382	15 803	79
Privat finansiert	1 055	247	2 928	4 230	21
Utdanningsforskning	254	194	100	548	100
Offentlig finansiert	246	190	80	515	94
Privat finansiert	9	4	20	33	6
<i>Andel utdanningsforskning av total FoU</i>	3	10	1	3	

Kilde: NIFU STEP/FoU-statistikk

2.3 Forskerpersonale

I 2007 ble det registrert 1586 utdanningsforskere i Norge, disse utgjorde 6 prosent av den totale forskerpopulasjonen⁹ i instituttsektoren og UoH-sektoren. 905 utdanningsforskere var tilsatt ved høyskoler, 520 ved universiteter og 161 ved enheter i instituttsektoren. Kvinnene utgjorde 57 prosent av utdanningsforskerne, og gjennomsnittsalderen var 50 år. Sammenlignet med den totale forskerpopulasjonen ved universiteter og høyskoler og i instituttsektoren, var både kvinneandelen og gjennomsnittsalderen for utdanningsforskerne høy, se tabell 4.

Andelen utdanningsforskere i forhold til den totale forskerpopulasjonen var størst ved høyskolene og minst i instituttsektoren. Utdanningsforskernes andel av den totale forskerpopulasjonen ved de tre institusjonstypene var noe høyere enn utdanningsforskningens

⁹ Forskerpopulasjonen omfatter i denne sammenheng personer tilsatt i stillinger som krever høyere utdanning, og hvor stillingen inneholder en forskningskomponent. Høgskolelærere er ikke inkludert når vitenskapelig/faglig personale omtales, teknisk/administrativt personale er heller ikke omfattet.

andel av de totale FoU-utgifter, noe som skyldes at mange forskere som deltar i utdanningsforskning også bruker sin FoU-tid til annen type forskning.

Gjennomsnittsalderen blant utdanningsforskerne var høyere enn i den totale forskerpopulasjonen både ved universitetene og høgskolene, spesielt gjaldt dette universitetene. I instituttsektoren var gjennomsnittsalderen den samme for utdanningsforskerne som for den totale populasjonen.

Ser vi på sammensetningen av personalet innenfor utdanningsforskning kontra den totale forskerpopulasjonen, var andelen stipendiater klart lavere. Dette følger av at andelen stipendiater i den totale forskerpopulasjonen i 2007 betydelig lavere i samfunnsvitenskapelige fag enn innenfor matematiske og naturvitenskapelige fag.

Andelen professorer ved universiteter og høgskoler avviker mindre fra totalen, selv om andelen professorer innenfor utdanningsforskning var litt lavere i 2007 enn for den totale populasjonen. I instituttsektoren var andelen forsker 1 høyere blant utdanningsforskerne enn i den totale forskerpopulasjonen.

Tabell 4 Forskerpopulasjonen innenfor utdanningsforskning i forhold til total forskerpopulasjon i instituttsektoren og UoH-sektoren i 2007.

	Utdanningsforskere				Total forskerpopulasjon			
	Universiteter	Høgskoler	Instituttsektoren	Totalt	Universiteter	Høgskoler	Instituttsektoren	Totalt
Antall	520	905	161	1 586	13 215	6 597	7 467	27 279
Andel utdanningsforskere (%)					4	14	2	6
Kvinneandel (%)	58	57	48	57	40	47	37	41
Andel professorer/ forsker I ¹ (%)	17	6	16	10	17	10	11	14
Andel stipendiater (%)	18	8	7	11	29	11	7	19
Andel med doktorgrad (%)	42	17	42	28	45	21	36	37
Gjennomsnittsalder (år)	50	51	44	50	44	49	44	45

¹ Professor er en stilling med undervisningskomponent som brukes i UoH-sektoren. Mange forskere i instituttsektoren har professorkompetanse, men sektoren benytter andre stillingstitler der Forsker I vanligvis betegner professorkompetanse. Sektoren bruker betegnelsen professor II i forbindelse med bistillinger. Anslag for andelen forsker I i instituttsektoren, det vil si forsker med professorkompetanse, er utarbeidet av NIFU STEP.

Kilde: NIFU STEP/Forskerpersonalregisteret

Andelen utdanningsforskere med doktorgrad varierer mellom institusjonstypene. Ved universitetene og enhetene i instituttsektoren hadde i overkant av 40 prosent av utdanningsforskerne doktorgrad, mens ved høgskolene hadde kun 17 prosent doktorgrad. For både universiteter og høgskoler var doktorgradsandelen lavere enn i den totale populasjonen, mens den var høyere i instituttsektoren.

2.4 Områder og aktiviteter

Kartleggingen skiller mellom *områder* og *aktiviteter* innenfor utdanningsforskningen. Områdene inngår i definisjonen av utdanningsforskning, se kapittel 1.2, og tilsvarer departementenes interne inndeling. Miljøene ble bedt om å fordele sin aktivitet innenfor utdanningsforskning på områdene *Læring i arbeidslivet*,¹⁰ *Forskeropplæring*, *Høyere utdanning*, *Grunnoppplæring*,¹¹ *Barnehage* og *Annet*.

I tillegg ble enhetene bedt om å oppgi den totale årsverksinnsatsen innenfor utdanningsforskning på aktivitet: *Politikk og styringssystemer*, *Økonomi, organisasjon og ledelse*, *Undervisning, læring og utvikling*, *Forholdet mellom utdanningssystem, hjem og arbeidsliv* og *Annet*.

Tabell 5 Enheter med utdanningsforskning i 2007 etter område og aktivitet. Antall.

Aktivitet \ Område	Politikk og styringssystemer	Økonomi, organisasjon og ledelse	Undervisning, læring og utvikling	Forholdet mellom utdanningssystem, hjem og arbeidsliv	Annet	Totalt antall enheter for området
Læring i arbeidslivet	16	25	42	20	6	48
Forskeropplæring	6	17	29	15	6	32
Høyere utdanning	17	28	64	27	9	70
Grunnoppplæring	18	28	54	28	8	60
Barnehage	9	15	22	12	5	25
Annet	5	3	9	8	6	10
Totalt antall enheter for aktiviteten	25	39	86	34	12	103

Kilde: NIFU STEP

Det er ikke mulig å kombinere område og aktivitet for å presentere innsatsen innenfor forskning på for eksempel politikk og styringssystemer på barnehageområdet, ettersom vi i spørreskjemaet ikke har krysset område og aktivitet. Tabell 5 viser antall enheter som har oppgitt kombinasjoner av områder og aktiviteter, men gir kun en pekepinn i forhold til mulige kombinasjoner. En oversikt over hvor mange enheter fra hver institusjonstype som oppga ulike kombinasjoner av områder og aktiviteter finnes som vedleggstabell V1.

¹⁰ Læring i arbeidslivet omfatter videreutdanning, læring på ulike arenaer og FoU i praksisfeltet, og tilsvarer Kompetanseområdet i statsbudsjettet.

¹¹ Grunnoppplæring omfatter både grunnskole og videregående opplæring, men er i denne undersøkelsen ikke brutt ned på disse komponentene.

De fleste av de 103 enhetene som svarte på spørreskjemaet oppga innsats innenfor flere enn ett område eller en aktivitet. For eksempel oppga totalt 86 enheter at de hadde aktivitet innenfor Undervisning, læring og utvikling. Av disse sa 42 at de samtidig hadde forskning knyttet til Læring i arbeidslivet, 29 hadde aktivitet innenfor Forskeropplæring, 64 innenfor Høyere utdanning, 54 innenfor Grunnopplæring og 22 innenfor barnhage.

3 FoU-innsatsen innenfor utdanningsforskning

Samlet ble det brukt 20 mrd. kr til FoU i instituttsektoren og UoH-sektoren i 2007. Utdanningsforskningen utgjorde 3 prosent av denne innsatsen. Til sammenligning utgjorde FoU-utgifter til satsingsområdet Helse 25 prosent av driftsutgiftene til FoU i UoH-sektoren og instituttsektoren samlet, mens Velferd, som også omfatter deler av utdanningsforskningen,¹² utgjorde i underkant av 8 prosent.

De totale FoU-utgiftene til utdanningsforskning i 2007 beløp seg til 548 millioner kroner. Av dette ble nesten halvparten brukt ved universitetsenheter, 254 mill. kroner, i overkant av en tredel ved høgskolene og resten ved enheter i instituttsektoren.

3.1 Nærmere om finansieringen

Offentlige kilder finansierte over 90 prosent av utdanningsforskningen i 2007. Totalt ble i underkant av 350 millioner kroner av basisbevilgningene til landets læresteder og forskningsinstitutter brukt til utdanningsforskning. Tabell 6 viser at ved universitetene og høgskolene ble henholdsvis 70 og 80 prosent av utdanningsforskningen finansiert over lærestedenes basisbevilgninger. Ved enhetene i instituttsektoren ble 8 prosent finansiert over basisbevilgningen.¹³ Departementer og direktorater m.v. finansierte 14 prosent av utdanningsforskningen i de to sektorene gjennom direkte bevilgninger til prosjekter.

Norges forskningsråd finansierte 13 prosent av utdanningsforskningen i 2007, totalt 69 mill. kr. Forskningsrådet har flere program som favner utdanningsforskning, hvor programmet Kunnskap, utdanning og læring (KUL) som ble avsluttet i 2007, var et av de mest sentrale. Programmet hadde en økonomisk ramme på 85,5 mill. kr i perioden 2003–2007 og finansierte totalt 14 prosjekter, inkludert evalueringen av Kvalitetsreformen. Ifølge programmets årsrapport ble det utbetalt 9,3 mill. kr til utdanningsforskning fra dette programmet i 2007. I tillegg kommer programmet Praksisrettet FoU for barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning (PraksisFoU) som startet opp i 2006. Programmet støtter 32 barnehage- og grunnskoleprosjekter, og har en økonomisk ramme på 152 mill. kr i perioden 2006–2010. I 2007 ble det ifølge årsrapporten utbetalt 24,3 mill. kr fra programmet.¹⁴ Forskningsrådets utdanningsforskningsprogrammer er finansiert med midler fra Kunnskapsdepartementet. I tillegg til nevnte programmer finansierte Forskningsrådet utdanningsforskningsprosjekter gjennom Fri prosjektstøtte (FRIPRO), Strategiske høgskoleprogram (SHP) og velferdsforskningsprogrammet (VFO) i 2007.

---

¹² FoU-innsatsen til velferd i UoH-sektoren var på 270 mill. kr i 2007. Av dette anslår vi at mellom 75 og 100 mill. kr samtidig var utdanningsforskning.

¹³ Basisbevilgning i instituttsektoren er ikke det samme som i UoH-sektoren, ettersom basisbevilgningene utgjør en mye mindre del av instituttens økonomiske ramme enn tilfellet er for institusjoner i UoH-sektoren.

¹⁴ Se programmenes nettsider på www.forskningsradet.no

Tabell 6 *Finansiering av utdanningsforskning i 2007 etter finansieringskilde og institusjonstype. Mill.kr.*

	Universi- teter	Høgskoler	Institutt- sektoren	Totalt
Basisbevilgning ¹	183	159	8	349
Departement m.v.	33	6	38	77
Fylker og kommuner	3	7	10	21
Norges forskningsråd	27	18	24	69
<i>Offentlige kilder</i>	<i>246</i>	<i>190</i>	<i>80</i>	<i>515</i>
Næringsliv	1	0	5	6
Utlandet	0	0	3	3
EU-kommisjonen	3	1	6	10
Andre kilder ²	5	3	6	14
<i>Øvrig finansiering</i>	<i>9</i>	<i>4</i>	<i>20</i>	<i>33</i>
Totalt	255	194	100	548

¹ Basisbevilgning inkluderer privat grunnbudsjett ved private vitenskapelige høgskoler med statsstøtte.

² Omfatter egne inntekter, gaver, medisinske fonds m.v.

Kilde: NIFU STEP

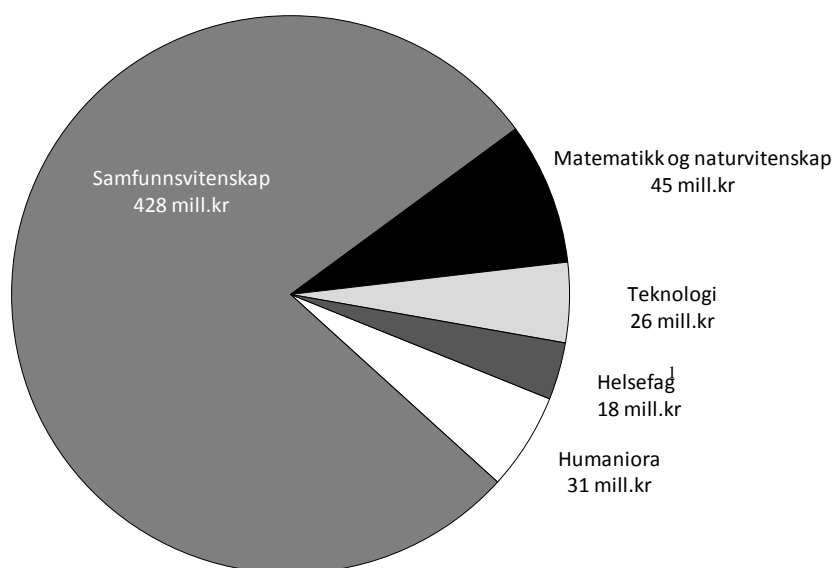
Prosjektmidler fra departementer og direktorater m.v. var den nest viktigste finansieringskilden for utdanningsforskning ved universitetene, fulgt av Norges forskningsråd. Til sammen stod disse to kildene for en fjerdedel av finansieringen av utdanningsforskningen ved universitetene. Ved høgskolene var Forskningsrådet den største bidragsyteren utenom basisbevilgningen, fulgt av fylker og kommuner og departement m.v.

Departement m.v. var den viktigste finansieringskilden til utdanningsforskning i instituttsektoren, fulgt av Norges forskningsråd og fylker/kommuner. Fylker og kommuner bidro med 21 mill. kr til utdanningsforskning i 2007, hvorav halvparten i instituttsektoren. Finansiering fra fylker og kommuner innenfor utdanningsforskning utgjorde 9 prosent av de totale FoU-utgiftene fra denne finansieringskilden i 2007. Dette innebærer at utdanningsforskning er et område hvor fylker og kommuner bidrar med en relativt større andel av sine FoU-midler enn hva for eksempel Forskningsrådet gjør, her utgjorde utdanningsforskningen 2 prosent av total FoU-finansiering fra Norges forskningsråd. Andre kilder finansierte 14 mill. kr, eller 3 prosent, av utdanningsforskningen i 2007. Her ble blant annet Stiftelsen for helse og rehabilitering nevnt som en finansieringskilde av en respondent. I alt ble 13 mill. kr finansiert fra utlandet, hvorav EU-kommisjonen stod for 10 millioner. Over halvparten av den EU-finansierte utdanningsforskningen fant sted i instituttsektoren. Næringslivet må sies å være en marginal finansieringskilde innenfor utdanningsforskningen, kun 6 mill. kr, eller knappe 1 prosent, ble finansiert av næringslivet.

3.2 Fordeling på fagområder

Hovedtyngden av FoU-innsatsen innenfor utdanningsforskning i 2007 fant, som tidligere nevnt, sted ved miljøer med mesteparten av sin FoU-innsats innenfor samfunnsvitenskap. I alt 428 mill. kr, eller 78 prosent av totale utgifter til utdanningsforskning, ble brukt ved samfunnsvitenskapelige enheter. Sett i forhold til totale FoU-utgifter innenfor samfunnsvitenskap i UoH-sektoren og instituttsektoren, utgjorde FoU-utgiftene til utdanningsforskning totalt 15 prosent av driftsutgiftene til FoU innenfor samfunnsvitenskap.

Figur 1 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter fagområde.

¹Kun helsefaglige enheter innenfor fagområdet medisin og helsefag oppga at de hadde utdanningsforskning i 2007. Ingen enheter innenfor landbruksfag, fiskerifag eller veterinærmedisin oppga at de hadde utdanningsforskning.

Kilde: NIFU STEP

Universitets- og høgskoleenheter innenfor pedagogiske fag stod for 260 mill. kr av FoU-utgiftene, dette tilsvarer nesten halvparten av utgiftene innenfor utdanningsforskning. Matematikk og naturvitenskap var det nest største fagområdet innenfor utdanningsforskning med 8 prosent av innsatsen, fulgt av humaniora med 6 prosent og teknologi med 5 prosent. Også innenfor helsefag ble det utført utdanningsforskning, tilsvarende 3 prosent av de totale FoU-utgiftene til utdanningsforskning.

3.3 Utdanningsforskning i regionene

Over halvparten av utdanningsforskningen i Norge i 2007 fant sted på Østlandet, hvor Oslo alene hadde en innsats på 214 mill. kr, se tabell 7. I alt 28 av 103 enheter med utdanningsforskning er lokalisert i hovedstaden, blant disse flere enheter med en stor del av sin virksomhet innenfor utdanningsforskning.

Målt i FoU-utgifter fordelte utdanningsforskningen seg jevnt utover i de øvrige regionene, med en innsats på mellom 50 og 80 mill. kr. Samtidig var det langt flere miljøer med utdanningsforskning i Trøndelag og på Vestlandet enn i Agder og Rogaland eller i Nord-Norge.

Tabell 7 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter region. Totalt og som andel av total, samt antall enheter per region.

Region	FoU-utgifter	Andel av total i %	Antall enheter
Oslo	214	39	28
Østlandet for øvrig	67	12	11
Agder og Rogaland	53	10	7
Vestlandet	80	15	20
Trøndelag	81	15	23
Nord-Norge	53	10	14
Totalt	548	100	103

Kilde: NIFU STEP

Flere sentrale aktører på utdanningsforskningsfeltet er lokalisert i Oslo-området og nesten 40 prosent av utdanningsforskningen foregikk her. Universitetet i Oslo med Utdanningsvitenskapelig fakultet er en tung aktør innenfor utdanningsforskning. Fakultetet hadde nesten 25 prosent av utdanningsforskningen i Norge i 2007, og Universitetet i Oslo var dermed det største lærestedet innenfor utdanningsforskning. Målt i FoU-utgifter til utdanningsforskning var Høgskolen i Oslo den nest største av høgskolene, i tillegg holder halvparten av enhetene med utdanningsforskning i instituttsektoren til i hovedstaden.

I Trøndelag var NTNU den største aktøren, men også Høgskolen i Sør-Trøndelag som var den største statlige høgskolen målt i FoU-utgifter til utdanningsforskning, Høgskolen i Nord-Trøndelag og SINTEF teknologi og samfunn var viktige bidragsytere. På Vestlandet var Universitetet i Bergen, Høgskolen i Bergen¹⁵ og Høgskolen i Sogn og Fjordane de største aktørene.

Den nest største institusjonen på utdanningsforskningsfeltet på landsbasis var Universitetet i Stavanger. Lærestedet var også den dominerende enheten i Agder og Rogaland, med Universitetet i Agder som den nest største bidragsyteren. I Nord-Norge var Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Nesna de to største målt i utgifter til utdanningsforskning, men det var også utdanningsforskning ved tre andre statlige høgskoler i denne regionen.

¹⁵ Høgskolen i Bergen opprettet Senter for utdanningsforskning, som er et tversgående senter ved høgskolen, i august 2007. Senteret er ikke med som egen enhet i undersøkelsen, utdanningsforskningen ved senteret vil være rapportert inn fra den enkelte avdeling ved høgskolen. For mer informasjon, se senterets nettsider, <http://www.hib.no/senter/suf/>.

4 Personalsituasjonen innenfor norsk utdanningsforskning

I underkant av 1600 forskere deltok i utdanningsforskning i 2007 i følge personaloversiktene fra miljøene med utdanningsforskning. Av disse var 57 prosent ved høgskolene, 33 prosent ved universitetene og 10 prosent ved enheter i instituttsektoren.

4.1 Utdanningsforskere i 2007

Miljøene med utdanningsforskning rapporterte inn navn og stilling for forskere/faglig personale som hadde deltatt i utdanningsforskning i 2007. Via opplysninger om disse i NIFU STEP's Forskerpersonalregister kan forhold som kjønn, alder, utdanningsbakgrunn og doktorgradskompetanse presenteres. Samtidig ble miljøene bedt om å oppgi totale FoU-årsverk som ble brukt til utdanningsforskning i 2007, det vil si årsverk utført av både forskere/faglig personale og teknisk/ administrativt personale. FoU-årsverk oppgitt i spørreskjemaene er dermed ikke sammenlignbare med antall utdanningsforskere, ettersom FoU-årsverkene i spørreskjemaene også inkluderer andre personalgrupper.

Tabell 8 viser en sammenstilling av antall utdanningsforskere og antall FoU-årsverk utført av forskerpersonale innenfor utdanningsforskning. FoU-årsverkene er beregnet ut i fra andelen av miljøenes FoU-utgifter som ble brukt til utdanningsforskning i 2007.¹⁶

Tabell 8 Antall utdanningsforskere og FoU-årsverk utført av forskere/faglig personale innenfor utdanningsforskning etter institusjonstype i 2007.

	Antall forskere	FoU-årsverk
Universiteter	520	223
Høgskoler	905	179
Instituttsektoren	161	90
Totalt	1 586	492

Kilde: NIFU STEP

Mens flesteparten av utdanningsforskerne befant seg ved høgskolene, ble det utført flest FoU-årsverk innenfor utdanningsforskning ved universitetene. Høyest andel FoU-årsverk per utdanningsforsker finner vi i instituttsektoren, mens andelen er lavest ved høgskolene. Hvor stor andel av arbeidstiden det faste vitenskapelige/faglige personalet bruker til FoU beregnes gjennom tidsbruksundersøkelser, og henger blant annet sammen med hvilken stilling og hvilke arbeidsoppgaver den enkelte har. Tid brukt til forskning varierer også mellom institusjoner og mellom fagområder. Tidsbruksundersøkelser ble sist utført i 2000

¹⁶ Antall FoU-årsverk innenfor utdanningsforskning er beregnet med utgangspunkt i antall FoU-årsverk utført av forskere ved utdanningsforskningmiljøene jf. den nasjonale FoU-statistikken FoU-årsverkene er en relativt usikker størrelse i denne sammenhengen, ettersom vi ikke har kunnet beregne eksakte FoU-årsverk for utdanningsforskerne i forhold til stillingskategori og finansiering.

for universitetene og vitenskapelige høyskoler (Smeby 2001) og i 2005 for de statlige høyskolene, inkludert Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder (Larsen og Kyvik 2006). Professorer og førsteamanuenser har en forskningsandel på i overkant av 40 prosent, mens en omtrent like stor andel av arbeidstiden brukes til undervisning. For personale i førstelektor eller universitetslektorstilling vil forskningsandelen være betydelig lavere. Ved de statlige høyskolene tilligger forskningsplikten institusjonene, ikke den enkelte ansatte (Larsen og Kyvik 2006), slik at det her vil kunne finnes ansatte som deltar i forskning i svært begrenset grad.

Tabell 9 Utdanningsforskere i 2007 etter lærested/institusjonstype.

	Antall utd.- forskere	Totalt antall enheter
Universitetet i Bergen	55	6
Universitetet i Oslo	200	8
Universitetet i Tromsø	26	1
NTNU	60	11
UMB	19	1
Universitetet i Stavanger	94	4
Universitetet i Agder	66	2
<i>Sum universiteter</i>	<i>520</i>	<i>33</i>
Vitenskapelige høyskoler m.fl.	93	8
Store statlige høyskoler ¹	469	22
Mellomstore statlige høyskoler ²	234	13
Små statlige høyskoler ³	109	8
<i>Sum høyskoler</i>	<i>905</i>	<i>51</i>
Instituttsektoren	161	21
Totalt	1586	105

¹ Store statlige høyskoler omfatter høyskoler med 250 eller flere vitenskapelig/faglig ansatte, det vil si Høyskolen i Oslo, Høyskolen i Bergen, Høyskolen i Sør-Trøndelag, Høyskolen i Telemark, Høyskolen i Bodø, Høyskolen i Østfold, Høyskolen i Hedmark og Høyskolen i Vestfold.

² Mellomstore statlige høyskoler omfatter høyskoler med mellom 150 og 250 vitenskapelig/faglig ansatte, det vil si Høyskolen i Nord-Trøndelag, Høyskolen i Tromsø, Høyskolen i Volda, Høyskolen i Sogn og Fjordane, Høyskolen i Lillehammer og Høyskolen i Buskerud.

³ Små statlige høyskoler omfatter høyskoler med færre enn 150 vitenskapelig/faglig ansatte, det vil si Høyskolen Stord/Haugesund, Høyskolen i Finnmark, Høyskolen i Gjøvik, Høyskolen i Narvik, Høyskolen i Molde, Høyskolen i Nesna og Høyskolen i Harstad.

Kilde: NIFU STEP

Universitetet i Oslo hadde flest utdanningsforskere av de sju universitetene, og hele 181 av disse var ansatt ved det utdanningsvitenskapelige fakultet. Universitetet i Stavanger hadde den nest største populasjonen av utdanningsforskere, her hadde alle de fire enhetene som svarte på undersøkelsen mellom 20 og 30 utdanningsforskere hver.

Blant de ulike typene av høgskoler, var det flest utdanningsforskere ved de store statlige høgskolene. Det er i første rekke lærerutdanningene som har mange utdanningsforskere, dette gjelder ved alle typer statlige høgskoler. Tabell 9 viser at NTNU var det universitetet hvor flest institutter oppga at de hadde utdanningsforskning, fulgt av Universitetet i Oslo. En oversikt over antall utdanningsforskere ved hver høgskole finnes i vedleggstabell V2.

4.1.1 Stillingsstruktur

Stillingsstrukturen i UoH-sektoren og instituttsektoren er forskjellig. Blant forskningsinstituttene underlagt statlige retningslinjer for finansiering i instituttsektoren er forskning den primære aktiviteten, og når det gjelder forskerpersonalet her, skilles det hovedsakelig mellom forskere og rekrutteringsstillinger. I tillegg inngår andre institusjoner i FoU i instituttsektoren, hvor forvaltningsoppgaver er sentrale. Stillingsstrukturen i instituttsektoren er derfor svært heterogen, og det finnes ikke noen retningslinjer for sammenligning av stillingskategorier i denne sektoren. Ved mange av de samfunnsvitenskapelige forskningsinstituttene, hvor en stor del av utdanningsforskingsmiljøene i instituttsektoren er inkludert, benyttes ofte en tredeling av forskerpopulasjonen. Forsker 1 har professor-kompetanse, forsker 2 har doktorgradskompetanse eller tilsvarende og forsker 3 ikke har doktorgrad. I den videre fremstillingen av forskerpersonalet i instituttsektoren vil vi imidlertid skille mellom rekrutteringsstillinger og forskere med og uten doktorgrad.

UoH-sektoren har undervisning som en viktig del av sin virksomhet, og de vitenskapelige/faglige stillingene har både en undervisnings- og en forskningskomponent. Grovt sett kan stillingene ved UoH-institusjonene deles inn i fast vitenskapelig/faglig personale, rekrutteringspersonale og øvrig personale. Fast vitenskapelig/faglig personale omfatter professorer, førsteamanuenser, amanuenser, førstelektorer, universitets- og høgskolelektorer og faste spesialstillinger tilknyttet profesjonsutdanningene, som spesialtannleger og spesialpsykologer. Her er det forskjeller mellom universitetene og høgskolene i sammensetningen av personalet. Andelen professorer er høyere ved universitetene, og høgskolene har en større andel av personalet i lektorstillinger som ikke krever doktorgradskompetanse. Annet personale i UoH-sektoren inkluderer forskere, postdoktorer, doktorgradsstipendiater og vitenskapelige assistenter.

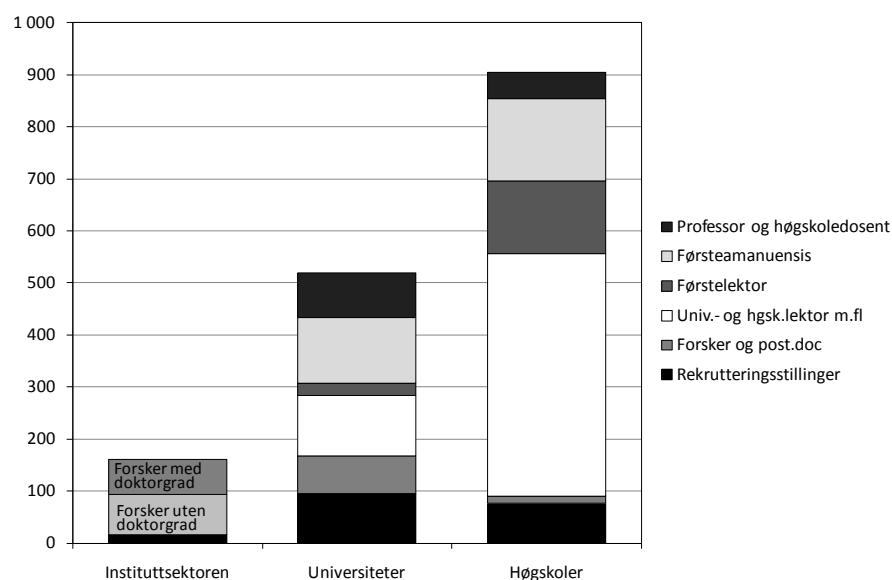
Begge sektorene benytter bistillinger, dette foregår gjerne som en utveksling av kompetanse mellom sektorene. Betegnelsen professor II brukes i begge sektorene.

Rekruttene utgjorde 10 prosent av utdanningsforskerne i instituttsektoren, de resterende var ansatt i forskerstillinger. Av disse hadde nesten halvparten doktorgrad. Ved universitetene var omtrent to tredjedeler av utdanningsforskerne ansatt i faste vitenskapelige stillinger, av disse var 86 professorer og 126 førsteamanuenser. Ved høgskolene var hele 90 prosent av utdanningsforskerne tilsatt i faste vitenskapelige/faglige stillinger, hvor høgskolelektorene utgjorde den største gruppen. Høgskolene hadde 51 professorer eller høgskoledosenter, og 158 førsteamanuenser. Det var med andre ord omtrent like mange utdanningsforskere i

førstestilling, det vil si professor og førsteamanuensis, ved universitetene og høgskolene, men det var flere professorer ved universitetene. Mens førstelektorene utgjorde en heller marginal gruppe ved universitetene, var denne gruppen nesten like stor som førsteamanuensene ved høgskolene. Annenhver utdanningsforsker ved høgskolene var ansatt i en høgskolelektorstilling. Tilsvarende var en av fem utdanningsforskere ved universitetene ansatt i universitetslektorstilling. At så vidt mange av utdanningsforskerne er tilsatt i stillinger som ikke krever doktorgrad, tydeliggjør behovet for kompetanseheving innenfor forskningsfeltet.

Ved universitetene og høgskolene var henholdsvis 40 og 25 prosent av utdanningsforskerne tilsatt i førstestilling, det vil si som førsteamanuensis eller professor/høgskoledosent. Forsker med doktorgrad i instituttsektoren tilsvarer kompetansemessig førstestilling i UoH-sektoren, disse utgjorde i overkant av 40 prosent av utdanningsforskerne i instituttsektoren.

Figur 2 Utdanningsforskere i 2007 etter institusjonstype og stillingskategori. Antall.

Kilde: NIFU STEP

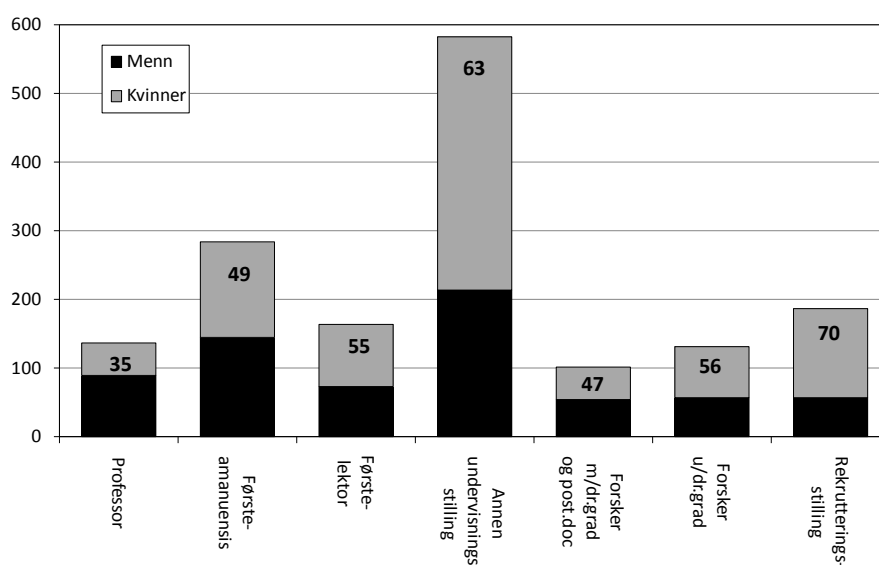
Andelen førstelektorer og høgskolelektorer blant det vitenskapelige/faglige personale er høyere innenfor utdanningsforskning enn for det totale personalet ved institusjonstypen. Mens omtrent halvparten av det vitenskapelige/faglige personalet ved høgskolene var tilsatt i førstelektor- eller høgskolelektorstilling i 2007, gjaldt dette nesten to tredjedeler av utdanningsforskerne ved denne institusjonstypen. Også ved universitetene var andelen universitetslektorer som deltok i utdanningsforskning relativt høy, 17 prosent. Innenfor samfunnsvitenskapelige fag ved universitetene utgjorde universitetslektorene 10 prosent av det vitenskapelige personalet, mot 5 prosent av totalt vitenskapelig/faglig personale ved universitetene.

En tabell som viser antall personer i de ulike stillingene ved de tre institusjonstypene finnes som vedleggstabell V3.

4.1.2 Alder og kjønn

Av 1586 utdanningsforskere i 2007, var 897 kvinner. Det tilsvarer en kvinneandel på 57 prosent. Som vist i tabell 4, varierer kvinneandelen mellom institusjonstypene fra 48 prosent i instituttsektoren til 58 prosent ved universitetene. Imidlertid er det betydelige forskjeller i andelen kvinner mellom stillingskategoriene.

Figur 3 Kvinner og menn blant utdanningsforskerne¹ i 2007 etter stillingskategori. Antall og kvinneandel i prosent.

¹Forskere ved enheter i instituttsektoren er inkludert i kategoriene forskere med og uten doktorgrad.

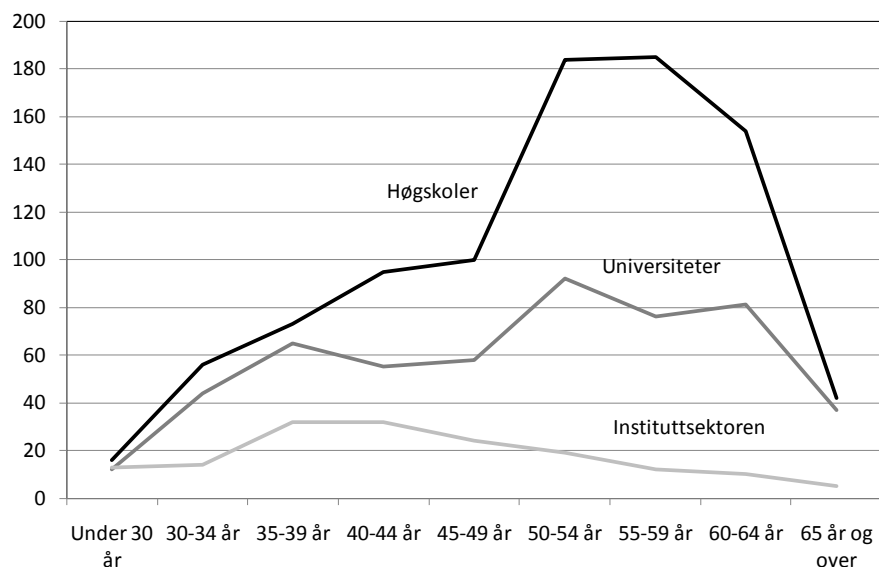
Kilde: NIFU STEP

Universitets- og høyskolelektorene var den største stillingskategorien blant utdanningsforskerne, det er også her det var flest kvinner i 2007. Kvinneandelen er likevel størst blant rekrutteringspersonalet, hele 70 prosent i denne stillingsgruppen var kvinner. Til sammenligning var andelen kvinner blant doktorgradsstipendiater i UoH-sektoren 50 prosent i 2007. For stillingskategoriene som ikke krever doktorgrad, utgjorde kvinnene over halvparten av populasjonen. I UoH-sektoren samlet utgjorde kvinnene 58 prosent av universitets- og høyskolelektorene og 41 prosent av førstelektorene, blant utdanningsforskerne var kvinneandelen i disse stillingene enda høyere. Samtidig var kvinneandelene for professor og førsteamanuensis betydelig høyere innenfor utdanningsforskning enn i UoH-sektoren totalt, hvor 17 prosent av professorene og 35 prosent av førsteamanuensene var kvinner i 2007. Kvinneandelen synker jo høyere opp i stillingshierarkiet man kommer, dette gjelder også innenfor utdanningsforskningen.

Blant utdanningsforskerne med doktorgrad i instituttsektoren, var 40 prosent kvinner. Kvinnene utgjorde halvparten av utdanningsforskerne uten doktorgrad i sektoren. For instituttsektoren totalt var kvinneandelen blant forskerne med doktorgrad 32 prosent, mens den for forskere uten doktorgrad var 37 prosent. Kvinneandelen var med andre ord betydelig høyere for utdanningsforskerne i begge forskergruppene.

Gjennomsnittsalderen for utdanningsforskerne var 50 år i 2007. Aldersgjennomsnittet varierte noe med institusjonstype, utdanningsforskerne i instituttsektoren var gjennomsnittlig 6–7 år yngre enn sine kollegaer ved universiteter og høgschooler. Figur 4 viser aldersprofilen for de tre institusjonstypene.

Figur 4 Aldersprofil for utdanningsforskerne ved universitetene, høgschoolene og enheter i instituttsektoren i 2007. Antall.

Kilde: NIFU STEP

Høgschoolene hadde hovedtyngden av utdanningsforskerne i aldersgruppen 50 til 59 år. Hele 40 prosent av utdanningsforskerne ved høgschoolene befant seg i denne aldersgruppen, og av disse var 60 prosent kvinner og tre fjerdedeler ansatt i høgschooler- eller førstelektorstilling.

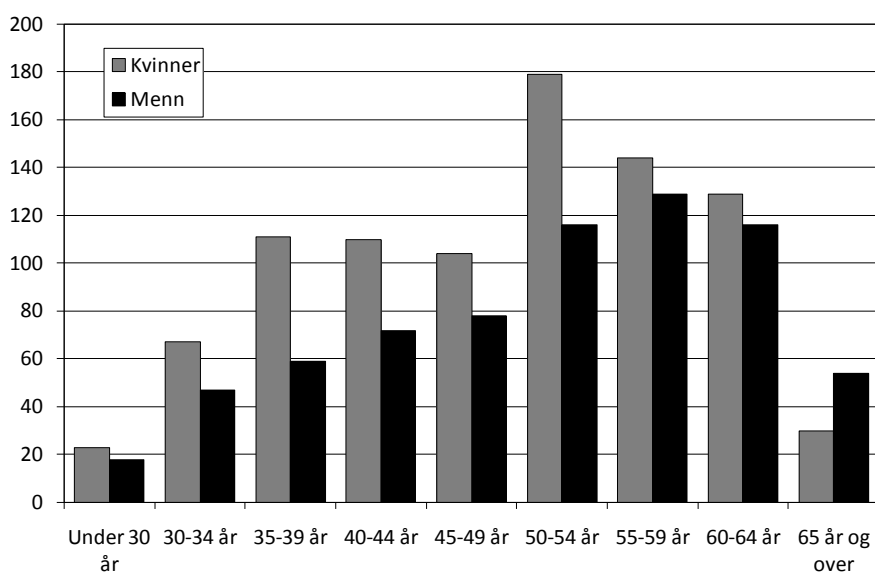
Universitetene hadde flest stipendiater, noe som bidrar til at de har en topp i figuren i aldersgruppen 35–39 år. Gjennomsnittsalderen for stipendiatene innenfor utdanningsforskning var 38 år. Dette er noe høyere enn gjennomsnittsalderen for stipendiater i UoH-sektoren, som var 33 år i 2007. Rekruttene innenfor utdanningsforskning i instituttsektoren var i gjennomsnitt 6 år yngre enn rekruttene ved universitetene og høgschoolene, 32 år, noe som er 1 år yngre enn gjennomsnittet for instituttsektoren sett under ett.

Professorene og amanuensene hadde den høyeste gjennomsnittsalderen blant utdanningsforskerne i 2007. Den gjennomsnittlige alderen for professorer i UoH-sektoren var 56 år dette året, mens utdanningsforskningsprofessorene er litt eldre enn gjennomsnittet i

sektoren. Over halvparten av professorene innenfor utdanningsforskning var 60 år eller eldre i 2007 og vil gå av med pensjon i løpet av de nærmeste 10 årene. Også blant førsteamanuensene var gjennomsnittsalderen litt høyere enn for UoH-sektoren totalt, men her var forskjellene mindre, 52 år mot 50 år.

En tabell med fordeling av gjennomsnittsalder for ulike stillingsnivåer finnes som vedleggstabell V3.

Figur 5 Utdanningsforskerne i 2007 etter kjønn og aldersgruppe. Antall.

Kilde: NIFU STEP

Det var flere kvinner enn menn i alle aldersgrupper blant utdanningsforskerne, med ett unntak, nemlig 65 år og eldre. To tredjedeler av utdanningsforskerne i denne aldersgruppen var ansatt i førstestilling, det vil si professor, førsteamanuensis, forsker 1 og forsker 2. Forskjellen mellom antall kvinner og antall menn var størst i aldersgruppene 35–39 år og 50–54 år. I den første gruppen finner vi doktorgradsstipendiatene, hvor det var 70 prosent kvinner. Blant kvinnene i alderen 50–54 år var litt over halvparten tilsatt i førstelektor eller universitets- og høyskolelektorstilling ved en høyskole. Evalueringen av pedagogiske fag (Norges forskningsråd 2004) påpekte at mange forskere innenfor pedagogiske fag først hadde tatt lærerutdanning og så jobbet noen år i skolen, før de tok høyere utdanning i godt voksen alder, og dernest ble ansatt i universitets- og høyskolesektoren. Dette kan være en forklaring på at det var såpass mange kvinner i aldersgruppen 50–54 år, og at de var tilsatt i stillinger med lav forskningskomponent.

4.1.3 Kompetanseprofil

Kompetanseprofilen for utdanningsforskerne viser forskernes formelle utdanningsbakgrunn. Tabell 10 viser at halvparten av utdanningsforskerne hadde bakgrunn fra samfunnsvitenskapelige fag, humaniora og matematikk og naturvitenskap var i tillegg godt representert. Spesielt ved høyskolene var det stor spredning i utdanningsforskernes

utdanningsbakgrunn. Instituttsektoren var den mest spesialiserte av institusjonstypene, her hadde to tredjedeler av forskerne samfunnsvitenskapelig utdanning.

Tabell 10 Utdanningsforskere i 2007 etter institusjonstype og forskerens utdanningsfag.

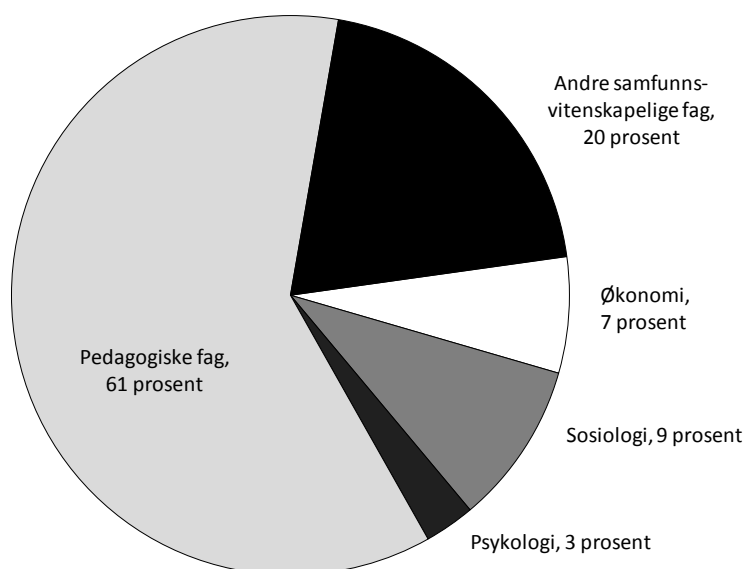
	Universiteter	Høgskoler	Instituttsektoren	Totalt	Andel (%)
Humaniora	77	219	6	302	19
Samfunnsvitenskap	307	405	107	819	52
Matematikk og naturvitenskap ¹	88	108	16	212	13
Teknologi	6	10	24	40	3
Medisin og helsefag	6	81	-	87	5
Ukjent utdanning	36	82	8	126	8
Totalt	520	905	161	1 586	100

¹ Omfatter 6 personer med utdanning innenfor landbruksfag.

Kilde: NIFU STEP

Ser vi nærmere på utdanningsforskerne med samfunnsvitenskapelig bakgrunn, viser figur 6 at de fleste av disse var pedagoger. Av totalt 1586 utdanningsforskere var nesten 500 pedagoger, noe som tilsvarer en tredjedel av utdanningsforskerne. Av disse hadde i underkant av 100 utdanning innenfor fagdidaktikk eller spesialpedagogikk. Sosiologene utgjorde den nest største gruppen blant utdanningsforskerne med samfunnsvitenskapelig bakgrunn, etterfulgt av økonomer og psykologer. Blant andre samfunnsvitenskapelige fag som var representert i utdanningsforskernes grunnutdanning, finner vi statsvitenskap, sosialantropologi, samfunnsgeografi og biblioteks- og informasjonsvitenskap.

Figur 6 Utdanningsforskere med utdanning innenfor samfunnsvitenskapelige fag i 2007 etter utdanningsfag. Prosent.

Kilde: NIFU STEP

Totalt hadde 440, eller 28 prosent av utdanningsforskerne, doktorgrad i 2007. Doktorgradsandelen var høyest ved universitetene og i instituttsektoren, og lavest ved høgskolene. Den lave doktorgradsandelen ved høgskolene skyldes at mange av utdanningsforskerne ved denne institusjonstypen er ansatt i stillinger som ikke krever doktorgrad, se for øvrig figur 2.

Tabell 11 Utdanningsforskernes doktorgradskompetanse i 2007 etter institusjonstype.

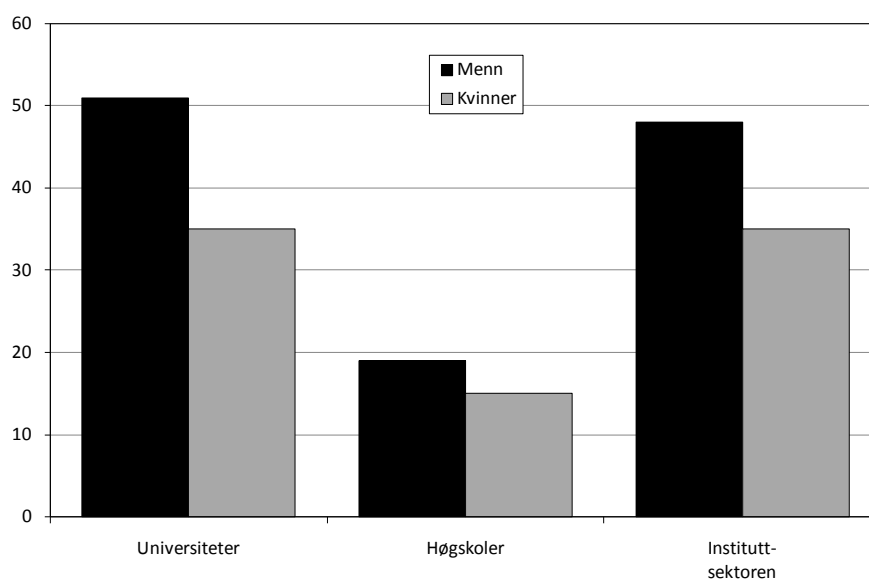
	Universiteter	Høgskoler	Instituttsektoren	Totalt
Antall utd.forskere	520	905	161	1586
Antall med dr.grad	218	155	67	440
Doktorgradsandel	42	17	42	28
Gj.snittsalder v/disputas	43	46	37	43

Kilde: NIFU STEP

Tabell 11 viser gjennomsnittsalderen ved disputas for utdanningsforskere med doktorgrad ved de ulike institusjonstypene. Det fremgår av tabellen at utdanningsforskere med doktorgrad ved høgskolene hadde betydelig høyere gjennomsnittsalder ved disputas enn tilfellet var for utdanningsforskerne i instituttsektoren. Samtidig er gjennomsnittlig disputasalder for utdanningsforskerne høyere enn snittet ved de ulike institusjonstypene. I 2007 var gjennomsnittlig disputasalder for forskere med doktorgrad ved universitetene 37 år og ved høgskolene 40 år. Forskjellen var minst ved miljøene i instituttsektoren, gjennomsnittlig disputasalder i denne sektoren var 36 år i 2007. Evalueringen av pedagogisk forskning (Norges forskningsråd 2004) viste at forskere innenfor pedagogikk var noe eldre enn gjennomsnittet når de disputerte for doktorgraden, dette gjenspeiles også her, ettersom en stor andel av utdanningsforskerne er tilsatt ved enheter med hovedtyngden av sin virksomhet innenfor pedagogiske fag.

Det er imidlertid forskjell mellom kvinner og menn når det gjelder doktorgradskompetanse. Figur 7 viser at andelen menn med doktorgrad var høyere enn andelen kvinner ved alle institusjonstypene, og forskjellen i doktorgradsandel var størst ved universitetene. At andelen menn med doktorgrad er høyere enn den er for kvinner er ikke overraskende. For det første er det flere menn enn kvinner som innehar en doktorgrad. Andelen kvinner blant de som disputerer for doktorgraden i Norge har først de siste årene nærmet seg 40 prosent. Figur 3 viste dessuten at det er flest kvinner i stillinger som ikke krever doktorgrad.

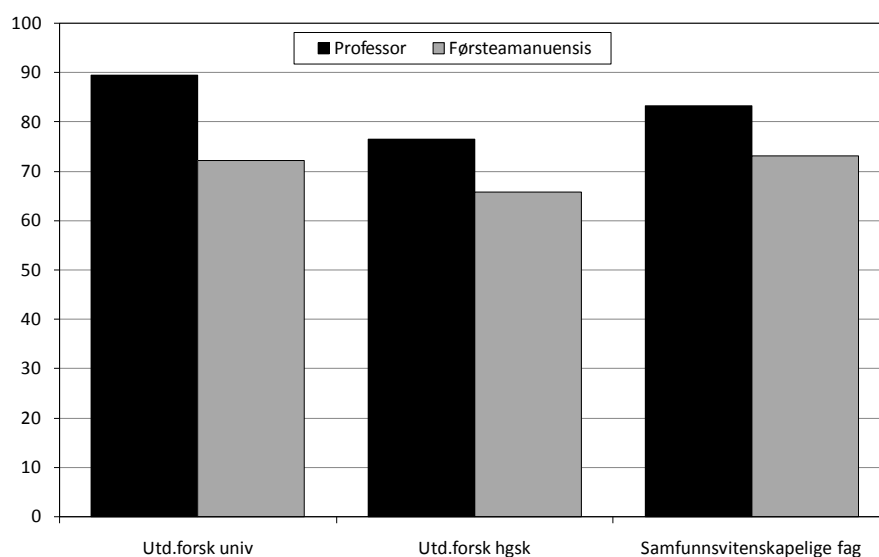
Figur 7 *Kvinnelige og mannlige utdanningsforskere i 2007 med doktorgrad etter institusjonsype. Prosent.*

Kilde: NIFU STEP

Blant professorene innenfor utdanningsforskning ved universitetene, hadde nesten 90 prosent doktorgrad i 2007. Dette er en høyere andel enn innenfor samfunnsvitenskapelige fag i UoH-sektoren, hvor doktorgradsandelen blant professorene var 83 prosent. Samtidig var doktorgradsandelen blant utdanningsforskningsprofessorene ved høgskolene 76 prosent. Dette er likevel høyere enn andelen professorer med doktorgrad ved høgskolene samlet i 2007, her var doktorgradsandelen 69 prosent.

Figur 8 *Doktorgradsandel for professorer og førsteamanuenser blant utdanningsforskerne og innenfor samfunnsvitenskapelige fag i 2007. Prosent.*

Kilde: NIFU STEP

Andelen professorer uten doktorgrad stiger med økende alder. Professorene innenfor utdanningsforskning hadde en høy gjennomsnittsalder, noe som kan være med på å forklare at doktorgradsandelen her er lavere enn for totalt antall professorer og førsteamanuenser.

Doktorgradsandelen blant førsteamanuensene innenfor utdanningsforskning var noe lavere enn for professorene, 72 prosent ved universitetene og 67 prosent ved høyskolene. Begge lærestedstypene hadde dermed en lavere andel førsteamanuenser med doktorgrad enn innenfor de samfunnsvitenskapelige fagene totalt, hvor 73 prosent av førsteamanuensene hadde doktorgrad i 2007.

4.1.4 Utdanningsforskere og øvrige forskere ved utdanningsforskningsmiljøene

Blant det totale personalet ved utdanningsforskningsmiljøene var kvinneandelen lavere enn for utdanningsforskerne, 50 prosent. Andelen var likevel en god del høyere enn gjennomsnittlig kvinneandel for UoH-sektoren og instituttsektoren i 2007, denne var 41 prosent. Universitetsenhetene med utdanningsforskning hadde en betydelig lavere kvinneandel for det totale personalet enn for utdanningsforskerne, 44 mot 58 prosent. For instituttsektoren var kvinneandelen 5 prosentpoeng lavere for det totale personalet ved utdanningsforskningsmiljøene enn for utdanningsforskerne, og ved høyskolene var kvinneandelen den samme. Gjennomsnittsalderen var litt lavere for den totale populasjonen ved utdanningsforskningsmiljøene, 47 mot 50 år i snitt for de tre institusjonstypene. Ved universitetene var professorandelen, stipendiatandelen og doktorgradsandelen høyere i den totale populasjonen enn for utdanningsforskerne, mens disse andelene var de samme for den totale populasjonen som for utdanningsforskerne ved høyskoleenhetene. I instituttsektoren var derimot andelen forsker 1 og ansatte med doktorgrad lavere i den totale populasjonen, mens andelen stipendiater var litt høyere.

Kort oppsummert ser det ut til at utdanningsforskerne ved høyskolene utgjorde et gjennomsnitt av de miljøene de var ansatt ved. Ved universitetene var utdanningsforskerne eldre, det var flere kvinner og de hadde lavere kompetanse enn den gjennomsnittlige forsker i disse miljøene. I instituttsektoren var det motsatt, der hadde utdanningsforskerne høyere kompetanse, større andel med doktorgrad og i forsker 1-stilling, selv om det også i instituttsektoren var flere kvinner enn menn i den totale populasjonen ved utdanningsforskningsmiljøene.

4.2 Rekrutteringssituasjonen innenfor utdanningsforskning

Institutter og avdelinger som hadde lyst ut stillinger innenfor utdanningsforskning i løpet av 2006 og 2007, ble i spørreskjemaet bedt om å vurdere hvordan søkningen til disse stillingene hadde vært. I alt oppga 52 enheter at de hadde utlyst stillinger innenfor utdanningsforskning i 2006 og 2007, 47 enheter svarte nei og 4 enheter unnlot å svare på spørsmålet.

Samlet ble det utlyst minimum 212 stillinger innenfor utdanningsforskning i perioden, hvorav halvparten ved universitetene. Det er problematisk at flere enheter ikke fylte ut antall stillinger som ble utlyst, og kun satte kryss i rutene. Vi har i den videre fremstillingen valgt å telle hvert kryss som en person. Dette innebærer at antallet utlyste stillinger kan være noe høyere enn det som fremkommer her.

Av de 212 utlyste stillingene var 118 rekrutteringsstillinger. Blant de 38 enhetene som oppga at de hadde utlyst rekrutteringsstillinger, oppga kun 9 at disse var tilknyttet forskerskoler, de resterende svarte nei eller unnlot å svare på spørsmålet. En egen forskerskole for utdanningsvitenskap ble først opprettet i 2009. Doktorgradsstipendiater tilsatt før dette, vil kunne være tilknyttet fagspesifikke forskerskoler, eksempelvis innenfor pedagogikk. På dette fagfeltet ble det opprettet tre forskerskoler i 2007 ved henholdsvis Universitetet i Oslo, Universitetet i Stavanger og NTNU. En undersøkelse gjennomført for 2009 vil sannsynligvis gi et annet resultat med henblikk på tilknytning til forskerskoler.

Ved universitetene ble det til sammen lyst ut 113 stillinger. 31 av stillingene gjaldt faste vitenskapelige stillinger, 70 var rekrutteringsstillinger, mens 12 var andre stillinger, herunder eksternt lønnede stillinger o.a. Tilsvarende tall for høgskolene var 37 faste stillinger, 42 rekrutteringsstillinger og 1 annen stilling. Instituttsektoren lyste totalt ut 19 stillinger. Disse fordelte seg på 14 forskerstillinger og 5 rekrutteringsstillinger.

Miljøene ble bedt om å vurdere søkertilgangen ut fra 4 kategorier fra meget god til meget dårlig, med vekt på hvorvidt det hadde vært mange kompetente søkere til den utlyste stillingen. Den samlede vurderingen av søkningen går fram av tabell 12. Tabellen viser at søkningen til faste vitenskapelige/faglige stillinger ved universitetene ble oppfattet som dårlig i over tre fjerdedeler av de utlyste stillingene. Ved høgskolene var situasjonen bedre, her ble søkertilgangen i nesten tre fjerdedeler av tilfellene oppfattet som god eller meget god. Miljøene i instituttsektoren så på søkningen til forskerstillinger som god.

Et punkt som ikke belyses i spørreskjemaet, er om de utlyste faste stillingene dreier seg om toppstillinger som krever doktorgradskompetanse, eller om det er snakk om å dekke behovet for undervisning gjennom å utlyse undervisningsstillinger. Det vil her kunne være forskjeller i hvor fornøye man er med søkertilgangen. Noe av forklaringen på at miljøene ved høgskolene var mer fornøye med søkningen til faste stillinger enn universitetene kan ligge her, ved at det i høgskolesektoren er utlyst flere stillinger som primært har undervisningsansvar eller har lavere krav til formalkompetanse.

Tabell 12 Vurderingen av søkningen til utlyste stillinger innenfor utdanningsforskning i 2007 etter lærestedstype. Vektet etter antall utlyste stillinger. Prosent.

	Meget god	God	Dårlig	Meget dårlig	Sum	Antall stillinger
Universiteter						
Fast vitenskapelig/faglig	13	10	77	0	100	31
Rekrutteringsstilling	3	51	46	0	100	70
Andre	0	33	67	0	100	12
Høgskoler						
Fast vitenskapelig/faglig	35	38	22	5	100	37
Rekrutteringsstilling	2	69	26	2	100	42
Andre	0	0	100	0	100	1
Instituttsektoren						
Forskere	0	79	21	0	100	14
Rekrutteringsstilling	0	80	20	0	100	5

Kilde: NIFU STEP

Situasjonen for rekrutteringsstillingene ble vurdert som mer positiv. Ved universitetene var søkningen til 54 prosent av disse stillingene å anse som god eller meget god, mens andelen som mente det samme ved høgskolene var over 70 prosent. I instituttsektoren ble søkertilgangen til 4 av 5 utlyste rekrutteringsstillinger ansett som god.

Det ble utlyst få andre stillinger, kun 13 stillinger. Andre stillinger dreier seg først og fremst om midlertidige stillinger, som forskere på åremål. Mer enn to tredjedeler av de som utlyste slike stillinger oppga at søkningen hadde vært dårlig.

Flere av enhetene kom med kommentarer i spørreskjemaet til spørsmålet om rekruttering. Hvorvidt søkningen kunne ansees som god, var avhengig av jobbmarkedet og hva man kunne forvente. Om det kom inn seks søknader med doktorgrad til en utlyst forskerstilling i instituttsektoren, og alle søkerne var aktuelle for stillingen, var dette å anse som god respons. To UoH-miljøer rapporterte at utlyste professorstillinger ble stående ubesatt grunnet dårlig søkertilgang.

Utdanningsforskningsmiljøene i UoH-sektoren kjennetegnes av høy alder blant forskerpersonalet, og det vil bli behov for å erstatte mange av de ansatte i toppstillinger i årene som kommer. Det er derfor bekymringsfullt at miljøene rapporterer at de er misfornøyde med søkningen til faste stillinger, og at professorstillinger blir stående ubesatt.

5 Samarbeid innenfor utdanningsforskning

Spørreskjemaet har spørsmål om formalisert samarbeid om utdanningsforskning med andre institusjoner i Norge og utlandet. Av 103 responderende enheter oppga 72 miljøer, eller litt over to tredjedeler, at de deltok i nasjonalt samarbeid innenfor utdanningsforskning. 64 av enhetene samarbeidet med institusjoner i UoH-sektoren, mens 28 samarbeidet med enheter i instituttsektoren. 21 enheter oppga at de samarbeidet både med miljøer i UoH-sektoren og i instituttsektoren. Blant de som oppga at de samarbeidet nasjonalt om utdanningsforskning, oppga 50 samtidig at de også hadde internasjonalt samarbeid.

Datamaterialet sier imidlertid ikke noe om graden av samarbeid. Gjennomgangen av utdanningsforskningen innenfor UVK i Sverige viser at internasjonalt samarbeid brukes om et vidt spekter av relasjoner mellom forskere og mellom institusjoner (Aasen 2005).

Samtidig oppga 55 enheter at de hadde internasjonalt samarbeid om utdanningsforskning, hvorav samtlige av disse oppga at de hadde samarbeid med utenlandske universiteter eller høyskoler. I tillegg oppga 16 av disse enhetene at de samarbeidet om utdanningsforskning med utenlandske forskningsinstitutter. Dette innebærer at alle som samarbeidet med et internasjonalt forskningsinstitutt, samtidig hadde en samarbeidsrelasjon med et internasjonalt lærested.

Tabell 13 Samarbeid innenfor utdanningsforskning i 2007 etter institusjonstype. Antall.

	Universiteter	Høgskoler	Instituttsektoren	Totalt
<i>Nasjonalt samarbeid</i>	24	33	15	72
UoH-institusjoner	21	30	13	64
Forskningsinstitutter	12	7	9	28
Begge	9	5	7	21
<i>Internasjonalt samarbeid</i>	20	25	10	55
UoH-institusjoner	20	25	10	55
Forskningsinstitutter	7	2	7	16
Begge	7	7	7	16
<i>Både nasjonalt og internasjonalt</i>	20	21	9	50
Ikke samarbeid/uoppgitt	9	12	5	26
Antall enheter	33	49	21	103

Kilde: NIFU STEP

Tabell 13 viser at nesten tre fjerdedeler av enhetene ved universitetene og i instituttsektoren hadde nasjonalt samarbeid om utdanningsforskning, mens to tredjedeler av enhetene ved høyskolene hadde dette. De fleste samarbeidet med norske UoH-institusjoner, dette gjelder alle institusjonstypene. Andelen som samarbeidet med norske forskningsinstitutter var høyest blant enhetene i instituttsektoren og lavest ved høyskolene. Det var flest enheter ved universitetene som samarbeidet med både UoH-institusjoner og

forskningsinstitutter. Selv om det var flest enheter ved høgskolene som hadde internasjonalt samarbeid, var andelen med denne typen samarbeid høyest for universitetene. Miljøene i instituttsektoren hadde høyest andel av samarbeid med internasjonale forskningsinstitutter.

Miljøer som oppga at de ikke samarbeidet med andre institusjoner om utdanningsforskning, eller som unnlot å svare på spørsmålet, utgjorde omtrent en fjerdedel av enhetene ved alle institusjonstypene. De fleste av enhetene som ikke hadde samarbeid var relativt små målt i FoU-utgifter til utdanningsforskning, og 18 av disse miljøene oppga at utdanningsforskning utgjorde mindre enn 20 prosent av FoU-utgiftene i 2007.

Ser vi på sammenhengen mellom andelen av FoU-utgifter brukt til utdanningsforskning og sannsynligheten for samarbeid om utdanningsforskning, hadde utdanningsforskningsmiljøene med 60 prosent eller mer av FoU-utgiftene til utdanningsforskning, og de i mellomstjiktet med mellom 20 og 60 prosent utdanningsforskning, samme sannsynlighet for samarbeid. Andelen med samarbeid var noe lavere blant enheter med mindre enn 20 prosent av FoU-utgiftene innenfor utdanningsforskning.

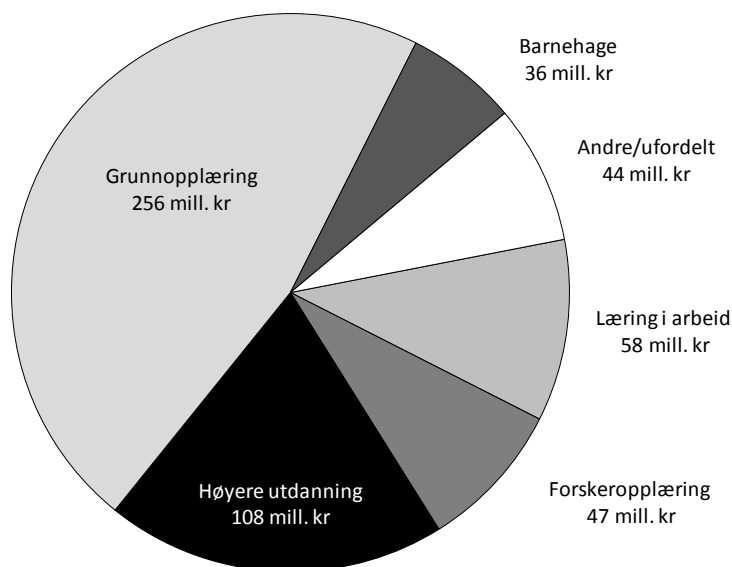
6 Fordeling av utdanningsforskning på områder og aktivitet

Utdanningsforskningen er i kartleggingen fordelt på områder og aktiviteter. Ved beregning av FoU-utgifter for hvert område og hver aktivitet er det tatt utgangspunkt i enhetenes FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007. Disse er deretter fordelt forholdsmessig på områder og aktiviteter ut fra fordelingen av årsverk i spørreskjemaets spørsmål 3 og 4.

6.1 Utdanningsforskningsområder

Utdanningsforskningen er her delt inn i 5 områder, *Læring i arbeid*, *Forskeropplæring*, *Høyere utdanning*, *Grunnoppplæring* og *Barnehage*. I tillegg ble kategorien Andre inkludert, her ble enhetene bedt om å spesifisere hva forskningen dreide seg om.¹⁷ Miljøer som ikke har svart på spørsmålet i spørreskjemaet, er i figurene inkludert i kategorien Andre/ufordelt. Totalt var Grunnoppplæring det største området innenfor utdanningsforskningen i 2007, med FoU-utgifter på 256 mill. kr. Dette er over dobbelt så mye som FoU-utgiftene innenfor det nest største området, Høyere utdanning, se figur 9. Det minste området i kartleggingen, om vi ser bort fra Andre/ufordelt, er Barnehage.

Figur 9 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter område. Mill. kr.

Kilde: NIFU STEP

Tidligere undersøkelser av områdene innenfor utdanningsforskning indikerer også at det er Grunnoppplæring og Høyere utdanning som dominerer utdanningsforskningsfeltet (Borgen et al 2007:39 og Rambøll management 2007:2). De to foregående undersøkelsene viser

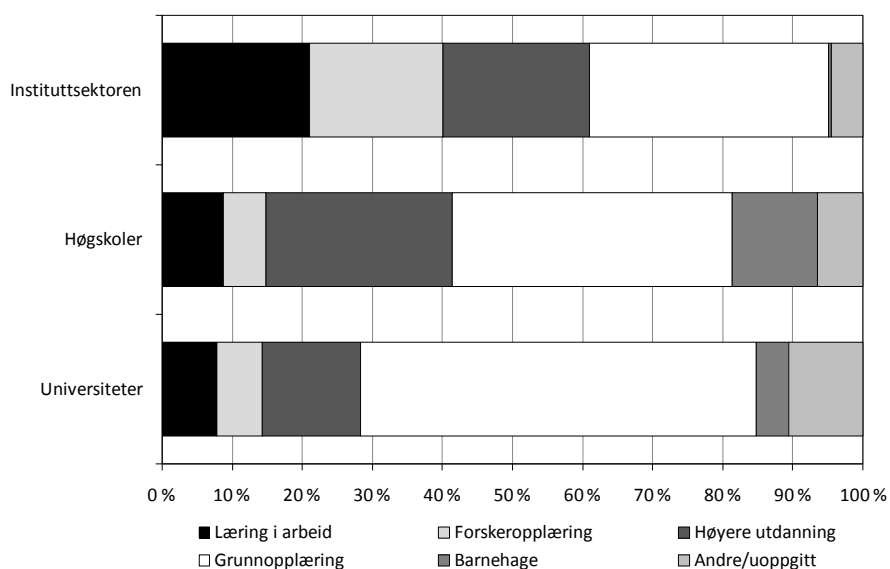
¹⁷ Andre områder ble oppgitt å være blant annet utdanningsrett, rehabilitering, administrasjon, flerkulturelle forhold og trafikk.

begge til at forskningen på Barnehageområdet har vært mindre fremtredende, noe denne undersøkelsen bekrefter. Det er imidlertid satt i gang flere prosjekter knyttet til forskning i og omkring barnehager i forbindelse med Forskningsrådets program PraksisFoU som startet i 2006, og en senere kartlegging vil kunne vise om disse satsningene har hatt effekt.

Figur 10 viser at det er forskjell mellom institusjonstypene i forhold til hvilke områder utdanningsforskningen foregikk innenfor i 2007. Ved alle institusjonstyper var Grunnopplæring oppgitt som det største området for utdanningsforskningen, med Høyere utdanning på andreplass ved samtlige. Halvparten av utdanningsforskningen knyttet til Grunnopplæring foregikk imidlertid ved universitetene, mens høgskolene stod for halvparten av utdanningsforskningen innenfor Høyere utdanning. Her er det nærliggende å anta at forskning knyttet til profesjonsutdanningene er inkludert, men vi kan ikke si noe om omfanget av dette ut i fra det foreliggende datamaterialet.

Universitetet i Oslo var den største aktøren innenfor Grunnopplæring, fulgt av Universitetet i Stavanger og NTNU. Innenfor Høyere utdanning var også Universitetet i Oslo sentral, samme innsats som alle enhetene i instituttsektoren til sammen innenfor dette området. Høgskolen i Oslo var den nest største aktøren innenfor Høyere utdanning.

Figur 10 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter område og institusjonstype. Prosent.

Kilde: NIFU STEP

Instituttsektoren hadde en større andel av sin utdanningsforskning innenfor Læring i arbeidslivet enn de øvrige institusjonstypene. 40 prosent av forskningen på dette området foregikk her, det samme var for øvrig tilfelle for Forskeropplæring. Østlandsforskning og Fafo var sentrale aktører i instituttsektoren innenfor Læring i arbeidslivet, selv om Universitetet i Oslo også innenfor dette området var den største aktøren målt i FoU-

utgifter. Institutt for samfunnsforskning og Universitetet i Tromsø var de største enkeltaktørene innenfor Forskeropplæring.

Høgskolene hadde den største andelen av utdanningsforskning knyttet til Barnehageområdet, dette utgjorde 12 prosent av total utdanningsforskning ved denne institusjonstypen. Hele to tredjedeler av barnehageforskningen fant sted ved høgskolene i 2007, og blant de største aktørene var Dronning Mauds Minne høgskole for førskolelærerutdanning og Høgskolen i Østfold, Høgskolen i Vestfold og Høgskolen i Nesna. Instituttsektoren har rapportert lite forskning om barnehager, og andelen er lavere enn man kunne forvente ut i fra deltakelse i Forskningsrådets programmer på området. Her er det viktig å merke seg at NOSEB inngår som en del av NTNU, dessuten kan noe av barnehageforskningen i instituttsektoren ha havnet i kategorien ufordelt, ettersom ikke alle enheter fordelte utdanningsforskning på område.

6.2 Utdanningsforskningsaktivitet

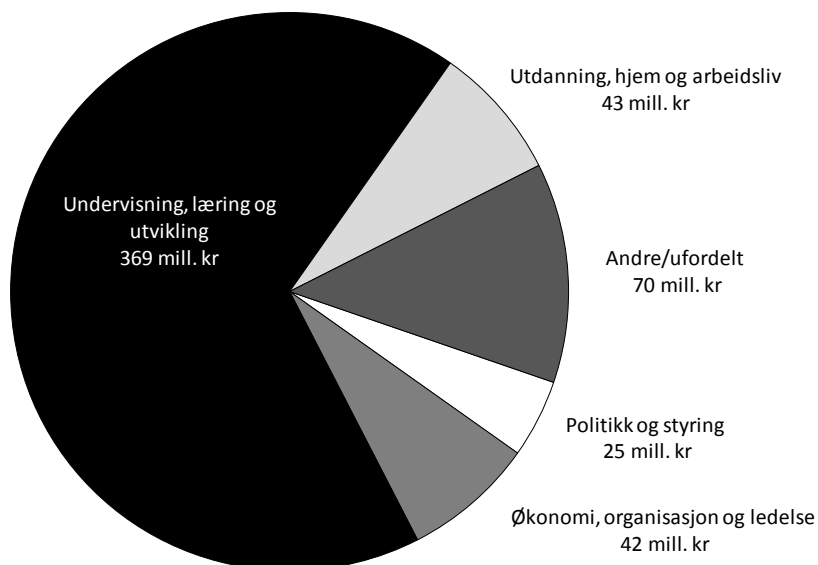
Aktiviteter innenfor utdanningsforskningen er i spørreskjemaet delt inn i fire kategorier, *Politikk og styring, Økonomi, organisasjon og ledelse, Undervisning, læring og utvikling og Utdanning, hjem og arbeidsliv*. I tillegg ble kategorien Andre inkludert, her ble enhetene bedt om å spesifisere aktiviteten.¹⁸ Miljøer som ikke har svart på spørsmålet om aktivitet innenfor utdanningsforskningen i spørreskjemaet, er i figurene inkludert i kategorien Andre/ufordelt.

Forskning knyttet til Undervisning, læring og utvikling var aktiviteten som ble oppgitt av flest miljøer innenfor utdanningsforskning i 2007, med en FoU-innsats på 369 mill. kr, se figur 11. Kategorien Andre/ufordelt var det nest største området, men dette skyldes at mange enheter unnlot å fordele virksomheten på aktivitet. Av de tre øvrige kategoriene var Økonomi, organisasjon og ledelse og Utdanning, hjem og arbeidsliv omtrent like store, mens Politikk og styring var aktiviteten med lavest FoU-innsats.

---

¹⁸ Enhetene som oppga aktivitet innenfor kategorien Andre spesifiserte i liten grad hva dette innebar. Aktiviteter som ble nevnt, var helse og velferd, samt prosjekt- og utviklingsarbeid.

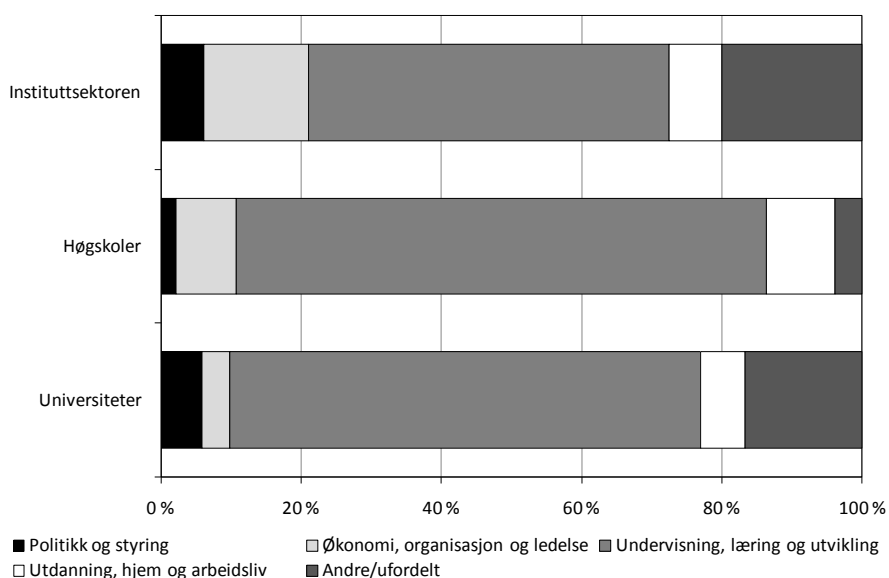
Figur 11 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter aktivitet. Mill. kr

Kilde: NIFU STEP

Figur 12 viser at det var mindre forskjeller mellom institusjonstypene når det gjelder utdanningsforskningsaktivitet, enn tilfellet var for områdefordelingen. Ved alle institusjonstypene var forskning knyttet til Undervisning, læring og utvikling den dominerende aktiviteten.

Figur 12 FoU-utgifter til utdanningsforskning i 2007 etter aktivitet og institusjonstype. Prosent.

Kilde: NIFU STEP

Høgskolene og instituttsektoren var omtrent like store innenfor Økonomi, organisasjon og ledelse, mens universitetene og høgskolene dominerte innenfor Undervisning, læring og utvikling.

utvikling. I forskning på Utdanning, hjem og arbeidsliv var høgskolene institusjonstypen med størst aktivitet. Universitetene hadde den største aktiviteten målt i FoU-utgifter innenfor Politikk og styring med 60 prosent av FoU-innsatsen.

7 Publiseringmønstre

I 2007 ble det registrert i underkant av 1600 utdanningsforskere ved 105 miljøer ved universiteter, høyskoler og i instituttsektoren. I dette kapittelet vil vi se på publiseringsaktiviteten ved miljøene med utdanningsforskning i 2007, vi har ikke kartlagt aktiviteten til den enkelte utdanningsforsker. Antall publikasjoner varierer ofte en del fra år til år, relativt sett mest ved små enheter. Derfor slås ofte to eller flere år sammen for å utjevne tilfeldig topper eller bunner. I dette kapittelet presenteres primært tall for 2007, slik at noen av disse tilfeldige variasjonene kan slå ut i materialet. Ofte kan det være hensiktsmessig å se på utviklingen over flere år, for å få et bedre grunnlag for å vurdere utviklingen. Etersom 2007 er det første året hvor innsatsen innenfor utdanningsforskning er kartlagt, er det lagt mindre vekt på utvikling over tid i publikasjonskapittelet.

Det viste seg å være mer komplisert enn først antatt å lage en gjennomgang av publiseringer for miljøene med utdanningsforskning. Som påpekt i tidligere rapporter, for eksempel Borgen et. al (2007), publiseres resultater fra utdanningsforskningen i en rekke kanaler, som for eksempel profesjonstidsskrifter, rapporter og utredninger. Mange av disse faller utenfor autoritetsregistre for vitenskapelig publisering. Flere av publikasjonene gjenfinnes for eksempel ikke i ISI Web of Science. En måte å identifisere sentrale norske profesjons- og sektororienterte fagblader/tidsskrifter innenfor utdanningsforskningen, er å bruke søkeordet "utdanning" i artikkelindeksen Norart i Nasjonalbiblioteket. Vi har i dette kapittelet nøydt oss med å se på vitenskapelig publisering rapportert inn av enhetene selv til henholdsvis DBH, Database for høyere utdanning som drives av NSD, fra læresteder i UoH-sektoren og til NIFU STEP fra enheter i instituttsektoren.

Noen av miljøene som har deltatt i undersøkelsen finnes ikke som selvstendige enheter i DBH, dette gjelder flere sentre, i tillegg til Norges musikkhøgskole. Noen steder er enhetene utelatt, andre steder er det overordnede nivået i organisasjonshierarkiet tatt med. Dette fremgår i så fall av tabellene. Også i instituttsektoren er det flere av utdanningsforskningsmiljøene som ikke deltar i rapporteringen. I beregningen av publikasjonspoeng er alle artikler (i tidsskrifter og bøker) vektet som 1 publikasjon, mens hele bøker (monografier) er vektet som 5 publikasjoner. Det regnes brøkvise andeler av publikasjoner når forfattere ved mer enn en institusjon har bidratt til den.

For å si noe om publiseringsaktiviteten knyttet til utdanningsforskning, benyttes UHRs kategori *Pedagogikk og utdanning*.¹⁹ Tidsskriftsartikler er fagklassifisert med utgangspunkt i tidsskriftets fagtilknytning. En liste over publikasjoner som er klassifisert innenfor pedagogikk og utdanning, og hvor enheter i UoH-sektoren publiserte i 2006 og 2007, finnes som vedleggstabell V5. Et miljø i UoH-sektoren som har oppgitt publikasjoner i kategorien pedagogikk og utdanning i 2007, trenger ikke nødvendigvis å ha hatt

---

¹⁹ UHRs fagområdeinndeling, se DBH. Kategorien pedagogikk og utdanning ble lagt til grunn for å identifisere miljøer med utdanningsforskningsaktivitet hos Borgen et. al (2007).

utdanningsforskning etter definisjonen som ble lagt til grunn for kartleggingen av utdanningsforskning. Vanligvis tar det tid å få publisert en artikkel, slik at forskningen som ligger til grunn for en artikkel publisert i 2007, kan ha foregått flere år tidligere. Det er dermed sannsynlig at flere av enhetene som oppga at de hadde utdanningsforskning i 2007, ikke publiserte i tidsskrifter kategorisert som pedagogikk og utdanning dette året. Derfor foreligger det heller ikke et direkte samsvar mellom publiseringsaktivitet i 2007 og FoU-utgifter til utdanningsforskning.

Instituttsektoren har rapportert inn publikasjoner til NIFU STEP etter samme modell som innrapporteringen til DBH. For instituttsektoren har vi hatt tilgang til en mer detaljert oversikt over publiseringer enn det som er tilgjengelig i DBH, og har kunnet foreta en litt mer inngående gjennomgang. Blant annet er alle artikkel- og monografititler ved utdanningsforskningsmiljøene i instituttsektoren gjennomgått, for å se om noen av disse kan klassifiseres som utdanningsforskning. Dette innebærer at vi har hatt mulighet til å identifisere flere publikasjoner i instituttsektoren som utdanningsforskning enn tilfellet er for UoH-sektoren, hvor vi kun har forholdt oss til det UHR-definerte området pedagogikk og utdanning.

7.1 Publiseringsaktivitet i UoH-sektoren

I alt ble det i 2007 registrert 298,1 publiseringspoeng innenfor kategorien *Pedagogikk og utdanning* blant universiteter og høyskoler i DBH. Dette tilsvarer 3 prosent av alle publiseringspoeng i UoH-sektoren dette året. 230,5 publiseringspoeng, eller i overkant av tre fjerdedeler,²⁰ ble registrert ved enheter som deltok i kartleggingen av utdanningsforskning. Universitets- og høyskolemiljøene som deltok i kartleggingen, hadde totalt 2319,7 publiseringspoeng i 2007, noe som innebærer at publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning utgjorde 10 prosent av den totale publiseringen ved disse enhetene.

Antall publikasjoner innenfor kategorien pedagogikk og utdanning har økt kraftig de fire siste årene, fra 161 publikasjoner i 2004 til 298,1 i 2007. Også andelen pedagogikk og utdanning utgjør av totalt antall publikasjoner har økt, fra 2 prosent i 2004 til 3 prosent i 2007.

Totalt ble 21 prosent av publiseringspoengene ved utdanningsforskningsenhetene avlagt på nivå 2. Andelen publikasjoner på nivå 2 blant utdanningsforskningsmiljøene ved universitetsenhetene var noe høyere enn gjennomsnittet for lærestedstypen. Tilsvarende var andelen ved høyskoleenhetene med utdanningsforskning den samme som for høyskolene samlet. Dette er likevel litt høyere enn snittet for de statlige høyskolene, men lavere enn for

---

²⁰ 10 publikasjonspoeng ble avlagt ved enheter som ikke er selvstendige undersøkelsesenheter i FoU-statistikken, eksempler på dette er administrative enheter og program. To av lærestedene som rapporterte inn publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning, Norges Informasjonstekniske høyskole og Norges reiselivshøyskole, er ikke inkludert i FoU-statistikken. De resterende publikasjonspoengene ble registrert ved enheter som ikke svarte på spørreskjemaet.

de vitenskapelige høyskolene og de private høyskolene med statsstøtte. Her må det imidlertid påpekes at det er svært lave publikasjonstall andelene er beregnet ut fra. Andelen publikasjoner på nivå 2 for det enkelte miljø varierende veldig, mellom 0 og 68 prosent, og 11 miljøer med utdanningsforskning hadde ingen publikasjoner på nivå 2.

Tabell 14 Vitenskapelig publisering totalt og innenfor pedagogikk og utdanning i UoH-sektoren i 2007 etter lærestedstype, publiseringsnivå og publikasjonsform.

Lærestedstype	Publiseringspoeng			Publ.nivå (%)		Publikasjonsform (%)		
	Totalt	Ped& utd	Andel ped& utd	Nivå 1	Nivå 2	Periodika- artikler	Antologi- artikler	Monografier
<i>UoH-sektoren totalt</i>	10 497,5	298,1	3	80	20	70	28	3
Universiteter	8 331,5	192,7	2	78	22	73	25	2
Høyskoler ¹	2 166,0	104,3	5	87	13	59	37	4
Statlige høyskoler	1 432,0	86,2	6	89	11	56	40	4
Vitenskapelige høyskoler	299,4	4,3	1	81	19	79	21	1
Private hgsk. m/statstøtte	434,6	13,8	3	86	14	57	39	5
<i>Utdanningsforskningsmiljøene</i>	2 319,7	230,5	10	79	21	64	32	4
Universiteter	1 359,5	153,2	11	74	27	70	28	2
Høyskoler	960,2	77,3	8	87	13	56	38	6

¹ Gjennomsnitt for høyskolene totalt er beregnet av NIFU STEP

Kilde: DBH

Innenfor fagområdet pedagogikk og utdanning var 35 prosent av publikasjonspoengene avlagt på nivå 2. Ved universitetene utgjorde nivå 2-andelen 44 prosent, ved de statlige høyskolene 18 prosent og ved de statlige vitenskapelige høyskolene og private høyskolene med statsstøtte henholdsvis 71 og 11 prosent. Andelen publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning som ble publisert på nivå 2, var med andre ord høyere for alle lærestedstyper med unntak av private vitenskapelige høyskoler, enn den var for utdanningsforskningsmiljøenes totale publisering. Men igjen må det påpekes at andelene er beregnet ut i fra lave publikasjonstall, og at det kan forekomme mer eller mindre tilfeldige svingninger i publiseringsaktiviteten.

Når det gjelder publikasjonskanaler ved utdanningsforskningsmiljøene, skriver 64 prosent av publikasjonspoengene seg fra publisering i periodika, 32 prosent fra antologier og 4 prosent seg fra monografier. Også her var det store variasjoner mellom miljøene, noen hadde hoveddelen av publikasjonspoengene fra periodika, mens andre hadde overvekt av publikasjonspoeng fra antologier.

Miljøene med utdanningsforskning i UoH-sektoren er en svært sammensatt gruppe, og en publiseringsgjennomgang på overordnet nivå identifiserer ingen konkrete særtrekk ved disse enhetene, snarere bekreftes inntrykket av at utdanningsforskningen er mangefasettert og variert.

Tabell 15 viser publikasjonspoeng for utdanningsforskningsmiljøene i UoH-sektoren innenfor fagområdet *Pedagogikk og utdanning*, samt totalt antall publikasjonspoeng ved enheten. Oversikten er sortert etter antall publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning. I alt 49 av de 82 miljøene med utdanningsforskning i UoH-sektoren hadde publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning i 2007. 20 av miljøene fantes ikke som egne enheter i DBH, blant disse var flere sentre.²¹ For noen av enhetene er det lagt inn totaltall for lærestedet, disse er markert med en fotnote i tabellen. Mange miljøer hadde ikke publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning, disse er summert opp i en egen linje til slutt i tabellen.

Tabell 15 Publikasjonspoeng for miljøene med utdanningsforskning i UoH-sektoren innenfor kategorien pedagogikk og utdanning og totale publiseringspoeng, samt andelen pedagogikk og utdanning av totale publikasjonspoeng i 2007.

Lærested	Navn	Ped&utd	Totalt antall publ.	Andel ped&utd. Prosent
Universitetet i Bergen	Psykologisk fakultet	37,3	136,2	27
Universitetet i Oslo	Pedagogisk forskningsinstitutt	30,0	53,9	56
Høgskolen i Lillehammer	Avd. for samfunnsvitenskap	14,0	55,7	25
Universitetet i Oslo	Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling	12,5	57,4	22
NTNU	Pedagogisk institutt	10,2	31,3	33
Universitetet i Stavanger	Senter for adferdsforskning	10,0	16,5	60
Høgskolen i Tromsø	Avd. for lærerutdanning	7,5	13,6	55
Høgskolen i Oslo	Pedagogisk utviklingssenter	6,0	7,2	83
Universitetet i Stavanger	Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning	6,0	8,4	72
Høgskolen i Vestfold	Avd. for lærerutdanning	5,3	35,3	15
Universitetet i Oslo	Institutt for spesialpedagogikk	5,3	41,6	13
Universitetet i Stavanger	Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk	4,7	13,0	36
Høgskolen i Finnmark	Avd. for pedagogiske og humanistiske fag	4,5	9,2	49
Universitetet i Oslo	Intermedia	4,5	13,9	32
Handelshøyskolen BI	Handelshøyskolen BI ¹	4,3	184,7	2
Universitetet i Agder	Fakultet for humaniora og pedagogikk	3,3	77,4	4
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Avd. for lærer og tolkeutdanning	3,0	13,1	23
Høgskolen i Oslo	Senter for profesjonsforskning	3,0	14,7	20
Høgskolen i Volda	Avd. for humanistiske fag og lærerutdanning	3,0	29,0	10
Universitetet i Agder	Fakultet for teknologi og realfag	3,0	79,3	4

²¹ Rokkansenteret omtales under instituttsektoren i forhold til publiseringspoeng.

Lærested	Navn	Ped&utd	Totalt antall publ.	Andel ped&utd. Prosent
NTNU	Institutt for marin teknikk	2,6	41,9	6
Universitetet i Tromsø	Institutt for pedagogikk og lærerutdanning	2,5	8,2	30
Høgskolen i Nesna	Høgskolen i Nesna ¹	2,5	11,6	22
Universitetet i Bergen	Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap	2,2	19,9	11
Universitetet i Oslo	Fysisk institutt	2,2	159,5	1
Høgskolen i Stord/Haugesund	Avd. for lærer og kulturstudier	2,0	5,7	35
Høgskolen i Harstad	Høgskolen i Harstad ¹	2,0	8,9	22
Dronning Mauds minne	Dronning Mauds minne	2,0	17,8	11
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Uspesifisert ²	2,0	35,0	6
Høgskolen i Hedmark	Avd. for lærerutdanning og naturvitenskap	2,0	31,8	6
Høgskolen i Bergen	Avd. for lærerutdanning	2,0	31,4	6
NTNU	Norsk senter for barneforskning	1,8	16,2	11
Høgskolen i Bergen	Avd. for helse- og sosialfag	1,7	28,5	6
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Avd. for helsefag	1,5	6,4	24
Høgskolen i Østfold	Avd. for lærerutdanning	1,3	4,7	28
UMB	Matematiske realfag og teknologi	1,2	34,8	3
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Avd. for sykepleie	1,0	2,3	43
Høgskolen i Sogn og Fjordane	Avd. for lærerutdanning	1,0	7,2	14
Universitetet i Stavanger	Institutt for førskolelærerutdanning	1,0	7,1	14
Høgskolen i Tromsø	Avd. for helsefag	1,0	11,6	9
Høgskolen i Telemark	Avd. for folkekultur, estetiske fag og lærerutdanning/Institutt for kultur og humanistiske fag	1,0	16,6	6
NLA høgskolen	NLA høgskolen ¹	1,0	20,0	5
NTNU	Institutt for tverrfaglige kulturstudier	1,0	37,8	3
Diakonhjemmet høgskole	Avd. for sykepleierutdanning ¹	1,0	36,0	3
Høgskolen i Oslo	Avd. for samfunnsfag	1,0	36,0	3
NTNU	Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse	0,5	41,2	1
Høgskolen i Bergen	Avd. for ingeniørutdanning	0,3	10,5	3
Høgskolen i Narvik	Institutt for anvendte vitenskaper ¹	0,3	25,7	1

Lærested	Navn	Ped&utd	Totalt antall publ.	Andel ped&utd. Prosent
Universiteter ³	8 enheter uten publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning	0,0	438,5	0
Høgskoler ⁴	15 enheter uten publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning	0,0	249,9	0

¹ Navnet i oversikten angir miljøet som deltok i kartleggingen av utdanningsforskning, mens publikasjonspoengene omfatter hele lærestedet. Det var ikke mulig å skille ut enkeltinstitutter eller avdelinger for dette lærestedet.

² Omfatter Avd. for økonomi, organisasjon og ledelse, Avd. for sykepleier-, ingeniør- og lærerutdanning og Avd. for trafikkklærerutdanning.

³ Omfatter Kjemisk institutt og Institutt for fysikk og teknologi ved Universitetet i Bergen, Institutt for offentlig rett og Institutt for sykepleiervitenskap og helsefag ved Universitetet i Oslo, samt Institutt for fysikk, Institutt for kjemi, Institutt for petroleumsteknologi og anvendt geofysikk og Institutt for byggekunst, historie og teknologi ved NTNU.

⁴ Omfatter Institutt for samfunnsøkonomi og Institutt for strategi og ledelse ved Norges handelshøgskole, Profesjonshøgskolen ved Høgskolen i Bodø, Avd. for lærerutdanning ved Høgskolen i Buskerud, Avd. for nærings- og sosialfag ved Høgskolen i Finnmark, Avd. for helse, omsorg og sykepleie/seksjon for sykepleie ved Høgskolen i Gjøvik, Avd. for sosial- og helsefag ved Høgskolen i Molde, Avd. for ingeniørutdanning, Avd. for estetiske fag og Avd. for sykepleierutdanning ved Høgskolen i Oslo, Avd. for samfunnsfag ved Høgskolen i Sogn og Fjordane, Trondheim økonomiske høgskole ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avd. for kunsthøgskolen i Tromsø, Avd. for helsefag ved Høgskolen i Vestfold og Avd. for samfunnsfag og historie ved Høgskolen i Volda.

Kilde: DBH

Enheter i UoH-sektoren som hadde tre eller flere publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning, men som ikke har svart på spørreskjemaet, omfatter Avd. for lærerutdanning og internasjonale studier ved Høgskolen i Oslo, Institutt for internasjonal markedsføring ved Høgskolen i Ålesund, ARENA senter for europaforskning ved universitetet i Oslo, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo, Filosofisk institutt ved Universitetet i Bergen, Program for lærerutdanning ved NTNU, Institutt for kultur- og språkvitenskap ved Universitetet i Stavanger, Seksjon for coaching og psykologi ved Norges idrettshøgskole og Det teologiske menighetsfakultet.

Andelen publikasjoner innenfor kategorien pedagogikk og utdanning for miljøene i undersøkelsen varierer mellom 83 og 0 prosent, hvor Pedagogisk utviklingscenter²² ved Høgskolen i Oslo hadde den største andelen av sine publikasjoner innenfor denne kategorien. Psykologisk fakultet hadde derimot flest publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning, 37,5 publikasjoner, noe som utgjorde 27 prosent av totalt antall publikasjoner ved instituttet. Pedagogisk institutt ved Universitetet i Oslo hadde 30 publikasjonspoeng i kategorien, og Avd. for samfunnsvitenskap ved Høgskolen i Lillehammer, Institutt for skoleutvikling og lærerutdanning ved Universitetet i Oslo, Pedagogisk institutt ved NTNU og Senter for adferdsforskning ved Universitetet i Stavanger hadde alle 10 publikasjons-

²² Enheten har kun deltatt i kartleggingen i forhold til personalet.

poeng eller flere innenfor pedagogikk og utdanning. For 42 av miljøene som svarte på spørreundersøkelsen var andelen publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning lavere enn 10 prosent.

7.2 Publiseringsaktivitet i instituttsektoren

For å kartlegge publikasjoner innenfor utdanningsforskning har vi brukt en litt utvidet metode i forhold til UoH-sektoren. Oversikten over tidsskrift som inngår i kategorien pedagogikk og utdanning hos DBH er sammenholdt med publikasjonsoversikten for instituttsektoren i 2007. I tillegg er alle titler gjennomgått ved at det er søkt på ord som utdanning, education, pedagogikk, school eller skole. Alle titler på publikasjoner ved miljøene i instituttsektoren som oppga at de hadde utdanningsforskning i 2007 er dessuten gjennomgått særskilt. Ved hjelp av denne metoden ble det identifisert flere publiseringspoeng som kunne klassifiseres som utdanningsforskning. I den videre fremstillingen vil fagkategorien bli omtalt som utdanningsforskning, ettersom klassifiseringen avviker noe fra fagområdet pedagogikk og utdanning hos DBH.

Tabell 16 Vitenskapelig publisering totalt og innenfor pedagogikk og utdanning i instituttsektoren i 2007 etter institutt, publiseringsnivå og publikasjonsform.

Institutt	Publiseringspoeng			Publ.nivå (%) Tot.publ.		Publikasjonsform (%)		
	Totalt	Utdanning	Andel utdanning	Nivå1	Nivå2	Periodika- artikler	Antologi- artikler	Mono- grafier
Instituttsektoren totalt	1959,3	42,4	2	65	35	77	15	8
Utdanningsforskningsmiljøene	477,4	28,4	6	69	31	59	22	19
Norsk Institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU STEP)	46,5	13,3	28	49	51	69	31	0
Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)	117,1	8,1	7	68	32	41	22	37
Arbeidsforskningsinstituttet AS	21,1	3,0	14	70	30	73	27	0
Rokkansenteret	42,1	1,8	4	49	51	62	23	15
Nordlandsforskning	9,7	1,0	10	83	17	55	45	0
Telemarksforskning Notodden	0,7	0,7	100	100	0	0	100	0
Institutt for samfunnsforskning (ISF)	84,2	0,5	1	74	26	93	7	0
7 enheter uten publikasjoner innenfor utdanning ¹	156,1	0	0	76	24	69	21	10

¹ Omfatter Forskningsstiftelsen FAFO, Norges Geotekniske institutt (NGI), Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES), International Research Institute of Stavanger (IRIS), SINTEF Teknologi og Samfunn, Østlandsforskning og Møreforskning.

Kilde: NIFU STEP

Totalt ble det registrert 42,4 publikasjonspoeng i kategorien utdanningsforskning i instituttsektoren, til sammenligning ble det altså registrert 298,1 poeng innen pedagogikk og utdanning i UoH-sektoren. Omfanget av den vitenskapelige publiseringen var dermed betydelig lavere i instituttsektoren enn i UoH-sektoren. Av de 42,4 publikasjonspoengene var 28,4, eller to tredjedeler, ved utdanningsforskningsmiljøene i sektoren. Øvrige enheter som ble registrert med publikasjoner innenfor utdanningsforskning i 2007 var Bioforsk, Bygdeforskning, CICERO, IFE, SINTEF Helse og PRIO. Samtidig er 7 av miljøene i instituttsektoren som oppga at de hadde utdanningsforskning ikke omfattet av ordningen med rapportering av publikasjoner, og er derfor ikke med i oversiktene.

Publikasjonene innenfor utdanningsforskning utgjorde 2 prosent av totalt antall publikasjonspoeng i instituttsektoren og 6 prosent av alle publikasjoner ved utdanningsforskningsmiljøene i 2007.

Av 42,2 registrerte publikasjonspoeng innenfor utdanningsforskning i instituttsektoren i 2007, var 34 prosent publisert på nivå 2. Samtidig skrev 69 prosent av publikasjonspoengene seg fra artikler i periodika, 17 prosent var artikler i antologier og 14 prosent monografier.

7.3 Forholdet mellom andelen publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning og FoU-innsatsen innenfor utdanningsforskning

En sammenligning av andelen publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning med andelen av FoU-innsatsen klassifisert som utdanningsforskning, viser at det er en viss sammenheng, men at korrelasjonen er mindre enn man kunne forvente.

Det ser ut til at det er sammenheng mellom andelen utdanningsforskning og andelen pedagogikk og utdanning for de som har lav andel av begge. Samtidig er det en relativt klar tendens at andelen utdanningsforskning er oppgitt å være høyere enn andelen publikasjoner innenfor pedagogikk og utdanning. Ved universitetsenhetene som rapporterte om utdanningsforskning i 2007 ble i gjennomsnitt 26 prosent av FoU-utgiftene brukt til utdanningsforskningsaktiviteter, mens 11 prosent av publikasjonene var klassifisert som pedagogikk og utdanning. Ved høgskolene var utdanningsforskningens andel av FoU-utgiftene den samme som ved universitetene, men andelen av publikasjonene innenfor pedagogikk og utdanning var enda lavere, 8 prosent. Dette kan bety at utdanningsforskningsresultater publiseres innenfor andre fagområder enn pedagogikk og utdanning, eller også i andre kanaler enn vitenskapelige publikasjoner. Samtidig kan det også forekomme forskjeller mellom fagfeltene i hvilken grad forskningsinnsatsen resulterer i publikasjoner. En annen faktor er at respondentenes oppfatning av utdanningsforskning ikke samsvarer med avgrensingen publiseringssmessig, og at utdanningsforskning sannsynligvis favner videre enn kategorien pedagogikk og utdanning.

Litteraturliste

- Borgen, Jorunn Spord, Hebe Gunnes og Gunnar Sivertsen (2007): *Kartlegging av norsk utdanningsforskning*. Oslo: NIFU STEP-rapport 32/2007.
- Borgen, Jorunn Spord, Hebe Gunnes & Susanne L. Sundes (2004): *Strukturelle betingelser for norsk pedagogisk forskning*. NIFU STEP arbeidsnotat 4/2004.
- Langfeldt, Liv (2004): *Bibliometrisk analyse av faggrensene i Norges forskningsråds fagevalueringer*. NIFUs skriftserie 14/2004.
- Larsen, Ingvild Marheim, Heggen, Kristin, Carlsten, Tone Cecilie, Karseth, Berit (2007): *Praksisrettet FoU? En undersøkelse av høyskolesektorens forsknings- og utviklingsarbeid innen helse- og sosialfag*. Oslo: NIFU STEP Rapport, 25/2007.
- Larsen, Ingvild Marheim & Kyvik, Svein (2006): *Tolv år etter høyskolereformen – en statusrapport om FOU i statlige høyskoler*. Oslo: NIFU STEP Rapport, 7/2006.
- Norges forskningsråd (2003): *Norsk pedagogisk forskning. En evaluering av forskningen ved utvalgte universiteter og høyskoler*. Oslo: Norges Forskningsråd.
- Rambøll management (2007): *Norsk utdanningsforskning – en systemutredning*.
- Smeby, Jens-Christian (2001): *Forskningsvilkår ved universiteter og vitenskapelige høyskoler*. Oslo: NIFU skriftserie 16/2001
- St.prp.nr1 (2008–2009) Det kongelige kunnskapsdepartement.
- Aasen, Petter & Prøitz, Tine Sophie (2004): *Initiering, finansiering och förvaltning av praxisnära forskning. Sektormyndighetens roll i svensk utbildningsforskning*. Oslo: NIFU Skriftserie, 10/2004.
- Aasen, Petter og Prøitz, Tine Sophie (2009): *Praksisrettet FoU for barnehagen, grunnopplæringen og lærerutdanningen*. Porteføljeanalyse, Norges forskningsråd.
- Aasen, Petter (2005): *Bred satsing på utdanningsforskning*. Forskningspolitikk 3/2005
- Aasen, Petter, Prøitz, Tine Sophie, Borgen, Jorunn Spord (2005): *Utdanningsvitenskap som kunnskapsområde. En studie av Vetenskapsrådets støtte til utdanningsvitenskapelig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie.
- Aasen, Petter, Sandberg, Nina & Borgen, Jorunn Spord (2007): *Utdanningsforskning. Fagdepartementets sektorforskningsansvar*. Oslo: Rapport, 15/2007.

Vedleggstabeller

Tabell V1 Fordelingen av antall enheter ved de ulike institusjonstypene som oppgave å ha utdanningsforskning i 2007 etter område og aktivitet.

Aktivitet / Område	Politikk og styrings- systemer	Økonomi, organisasjon og ledelse	Undervisning, læring og utvikling	Forholdet mellom ut- dannings- system, hjem- og arbeidsliv	Annet	Totalt antall enheter for området
Læring i arbeidslivet	16 (7 hgsk, 5 inst, 4 univ)	25 (11 hgsk, 8 inst, 6 univ)	42 (11 hgsk, 8 inst, 6 univ)	20 (11 hgsk, 4 inst, 5 univ)	6 (4 hgsk, 2 univ)	48
Forsker- opplæring	6 (2 hgsk, 4 inst, 2 univ)	17 (7 hgsk, 5 inst, 5 univ)	29 (13 hgsk, 5 inst, 11 univ)	15 (7 hgsk, 3 inst, 5 univ)	6 (1 hgsk, 2 inst, 3 univ)	32
Høyere utdanning	17 (8 hgsk, 5 inst, 4 univ)	28 (16 hgsk, 7 inst, 5 univ)	64 (38 hgsk, 9 inst, 17 univ)	27 (15 hgsk, 5 inst, 7 univ)	9 (3 hgsk, 1 inst, 5 univ)	70
Grunn- opplæring	18 (6 hgsk, 6 inst, 6 univ)	28 (14 hgsk, 8 inst, 6 univ)	54 (25 hgsk, 10 inst, 19 univ)	28 (13 hgsk, 6 inst, 9 univ)	8 (4 hgsk, 5 univ)	60
Barnehage	9 (3 hgsk, 3 inst, 3 univ)	15 (10 hgsk, 3 inst, 2 univ)	22 (13 hgsk, 2 inst, 7 univ)	12 (6 hgsk, 1 inst, 5 univ)	5 (2 hgsk, 1 inst, 2 univ)	26
Annet	5 (1 hgsk, 4 univ)	3 (2 hgsk, 1 univ)	9 (4 hgsk, 5 univ)	8 (3 hgsk, 5 univ)	6 (2 hgsk, 4 univ)	10
Totalt antall enheter for aktiviteten	25	39	86	34	12	103

Kilde: NIFU STEP

Tabell V2 Utdanningsforskere ved høghskolene i 2007 etter lærested.

	Antall utd.- forskere	Totalt antall enheter
Norges handelshøghskole	10	2
Norges musikkhøghskole	17	*
Norges idrettshøghskole	2	1
Diakonhjemmet høghskole	9	1
Dronning Mauds Minne høghskole	34	*
Handelshøghskolen BI	3	*
NLA høghskolen	18	*
Vitenskapelige høghskoler	93	8
Høghskolen i Oslo	59	6
Høghskolen i Bergen	58	3
Høghskolen i Sør-Trøndelag	82	4
Høghskolen i Telemark	1	1
Høghskolen i Bodø	39	3
Høghskolen i Østfold	56	1
Høghskolen i Hedmark	64	1
Høghskolen i Vestfold	110	2
Store statlige høghskoler	469	21
Høghskolen i Nord-Trøndelag	51	4
Høghskolen i Tromsø	95	3
Høghskolen i Volda	26	2
Høghskolen i Sogn og Fjordane	37	2
Høghskolen i Lillehammer	7	1
Høghskolen i Buskerud	18	1
Mellomstore statlige høghskoler	234	13
Høghskolen Stord/Haugesund	13	2
Høghskolen i Finnmark	27	2
Høghskolen i Gjøvik	12	1
Høghskolen i Narvik	2	1
Høghskolen i Molde	3	1
Høghskolen i Nesna	43	*
Høghskolen i Harstad	9	*
Små statlige høghskoler	109	9
Totalt høghskoler	905	51

* Spørreskjema er levert for hele lærestedet samlet.

Kilde: NIFU STEP

Tabell V3 Utdanningsforskere i 2007 etter stillingskategori og institusjonstype.

	Universiteter	Høgskoler	Institutt- sektoren	Totalt
Professor/forsker 1	86	51	26	163
Førstemanuensis	126	158	..	284
Førstelektor	24	139	..	163
Amanuensis/forsker 2 og forsker 3	10	5	118	133
Univ- og høgskolelektor m.fl	106	462	..	568
Sum faste stillinger ¹	352	815	144	1 311
Post.doc. og forsker i UoH-sektoren	73	14	1	88
Rekrutteringsstilling	95	76	16	187
Totalt	520	905	161	1 586

¹ Faste stillinger omfatter faste vitenskapelige/faglige stillinger i UoH-sektoren og forskere i instituttsektoren. Inndelingen i nivå for forskere i instituttsektoren er gjort av NIFU STEP.

Kilde: NIFU STEP

Tabell V4 Gjennomsnittsalder for utdanningsforskerne i 2007 etter institusjonstype og stillingskategori.

	Universiteter	Høgskoler	Institutt- sektoren
Professor/forsker 1	59	58	53
Førstemanuensis	51	53	..
Førstelektor	54	55	..
Amanuensis/forsker 2 og forsker 3	59	57	44
Univ- og høgskolelektor m.fl	51	50	..
Sum faste stillinger ¹	54	52	45
Post.doc. og forsker i UoH-sektoren	45	52	:
Rekrutteringsstilling	38	38	32
Totalt	50	51	44

¹ Faste stillinger omfatter faste vitenskapelige/faglige stillinger i UoH-sektoren og forskere i instituttsektoren. Inndelingen i nivå for forskere i instituttsektoren er gjort av NIFU STEP.

Kilde: NIFU STEP

Tabell V5 Publiseringskanaler innenfor kategorien Pedagogikk og utdanning i DBH med minimum 3 publikasjoner til sammen av forskere ved miljøer i UoH-sektoren i 2006 og 2007.

Publiseringskanal for Pedagogikk og utdanning	2006	2007
<i>Totalt antall publikasjonspoeng</i>	252	298
Norsk pedagogisk tidsskrift	34	30
Scandinavian Journal of Educational Research	21	15
Spesialpedagogikk	19	13
Prismet	14	13
Barn	11	10
UNIPED (Tromsø)	9	8
Nordisk Pedagogik	7	9
Studies in Higher Education	3	9
European Journal of Special Needs Education	6	5
Norsk tidsskrift for logopedi	7	4
Teachers and Teaching: theory and practice	3	8
Teaching and Teacher Education : An International Journal of Research and Studies	3	8
Eureka forskningsserie		10
Journal of Education and Work		10
NorDiNa : Nordic Studies in Science Education	6	3
Tidsskriftet Digital kompetanse	6	3
Dyslexia	3	6
Journal of Computer Assisted Learning	2	7
Seminar.net : Media, technology and lifelong learning	5	4
Australian Research in Early Childhood Education	7	1
Tidsskriftet FoU i praksis		8
International Journal of Educational Management	2	5
International Journal of Science Education	3	3
Science Education	6	
Higher Education Dynamics		6
Higher Education	3	2
International Journal of Innovation and Learning	1	3
Reading and writing	3	1
Acta Didactica Norge – tidsskrift for fagdidaktisk forsknings- og utviklingsarbeid i Norge		4
Comparative Education	1	3
European Journal of Teacher Education		4
European Early Childhood Education Research Journal	1	3
International Journal of Inclusive Education	2	2
Advanced Technology for Learning	2	2
Educational Philosophy and Theory	4	
Journal of research in reading (Print)	0	3
Nordisk matematikdidaktikk	2	1
Educational Psychology		3
European Educational Research Journal (online)	1	2
International Journal of Leadership in Education		3

Publiseringskanal for Pedagogikk og utdanning	2006	2007
Journal of Curriculum Studies	3	
Journal of education policy		3
Specialpædagogik		3
Studies in Philosophy and Education		3
The Journal of Aesthetic Education		3
Advances in Health Sciences Education	2	1
International Journal of Learning and Intellectual Capital	1	2
84 andre publikasjoner med 1–2 artikler i 2006 og 2007	51	49

Kilde: DBH

Vedlegg 1 FoU-statistisk metode

FoU-statistikk for Norge utarbeides etter avtale med Norges forskningsråd. Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU STEP) har statistikkansvaret for universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren, mens Statistisk sentralbyrå har ansvaret for næringslivet. NIFU STEP har også ansvar for å sammenstille dataene til total FoU-statistikk for Norge. For næringslivet og instituttsektoren gjennomføres årlige undersøkelser og for universitets- og høgskolesektoren annethvert år. For alle tre sektorer utarbeides årlige hovedtall. Mer informasjon fremgår av NIFU STEPs internettsider: <http://www.nifustep.no/foustat/> med tabeller i FoU-statistikkbanken og lenker til Statistisk sentralbyrås og Norges forskningsråds nettsider.

OECD har utarbeidet felles retningslinjer for hvordan medlemslandenes FoU-statistikk skal lages. Retningslinjene er nedfelt i «Frascati-manualen» (*The Measurement of Scientific and Technological Activities: Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Development* "Frascati Manual 2002", OECD 2002). NIFU STEP har oversatt og utgitt utdrag av manualen med særlig vekt på definisjoner og avgrensning av FoU (2004). Norsk FoU-statistikk utarbeides på bakgrunn av administrative registre og spørreskjema til enhetene i de tre utførende sektorer.

Nedenfor følger en kortfattet beskrivelse av FoU-statistisk metode i UoH-sektoren og instituttsektoren. Denne er tatt med fordi FoU-statistikken i disse sektorene danner grunnlaget for ressursmålingene innenfor utdanningsforskningen.

Universitets- og høgskolesektoren

Omfang

I universitets- og høgskolesektoren omfatter FoU-statistikken i 2007 enhetene ved de sju universitetene med tilhørende sentre og randsoneinstitusjoner, fem offentlige og fire private vitenskapelige høgschooler og de 24 statlige høgschoolene. Universitetet i Agder fikk universitetsstatus 1. september 2007, og regnes i FoU-statistikken for 2007 som statlig høgschool. I tillegg omfatter sektoren Universitetssenteret på Svalbard, Kunsthøgschoolen i Oslo, Kunsthøgschoolen i Bergen, Politihøgschoolen i Oslo, Diakonhjemmet Høgschool, Dronning Mauds minne høgschool og Forsvarets skolesenter. Rundt 400 enheter/avdelinger ved disse lærestedene deltok i 2007-undersøkelsen. Sektoren omfatter dessuten 11 helseforetak med universitetssykehusfunksjoner (tidligere universitetssykehus), som stod for 16 prosent av FoU-utgiftene i UoH-sektoren i 2007. Helseforetakene er imidlertid ikke inkludert i undersøkelsen om utdanningsforskning.

Datainnsamling og beregninger

De FoU-statistiske undersøkelsene i universitets- og høgskolesektoren er totalundersøkelser. Undersøkelsesenheten er det enkelte institutt eller annen tilsvarende grunnenhet. Helseforetakene får egne spørreskjema knyttet til et eget rapporteringssystem for ressursbruk til forskning og utviklingsarbeid i helseforetakene. I tillegg til opplysninger fra enhetene innhenter NIFU STEP personal- og regnskapsopplysninger fra lærestedene,

herunder også økonomiske data om eksternt finansiert virksomhet ved oppdragsseksjonene. En annen viktig del av kildematerialet er informasjon innhentet direkte fra eksterne finansieringskilder, bl.a. Norges forskningsråd og diverse fond og foreninger. Opplysninger om investeringer i nye bygninger innhentes fra Statsbygg.

Alle institutter eller avdelinger med faglig virksomhet får tilsendt spørreskjema om FoU-aktiviteten. Her blir de bedt om å oppgi utgifter til forskningsdrift (annuum) og vitenskapelig utstyr, og å fordele FoU-aktiviteten på grunnforskning, anvendt forskning, utviklingsarbeid, fag, tematiske prioriteringer og prioriterte teknologiområder. I tillegg bes enhetene oppgi den delen av eksternt FoU-aktivitet som lærestedet sentralt ikke har opplysninger om, dvs. personer institusjonen ikke har arbeidsgiveransvar for og FoU-utgifter knyttet til dette personalet.

En del av grunnlaget for beregning av FoU-ressursene er NIFU STEP's Forskerpersonalregister. Til hver stilling/stillingskategori i dette registeret knyttes stillingsbrøk, gjennomsnittslønn og FoU-andel. FoU-andelene bygger på tidsbruksundersøkelser foretatt av NIFU STEP. På dette grunnlaget beregnes lønnsutgifter til FoU over lærestedenes grunnbudsjetter.

Ressursene til FoU omfatter også forskningens andel av overheadutgiftene (administrasjon, drift av bygninger osv.). I tillegg inngår FoU-andelen av kapitalutgiftene (vitenskapelig utstyr, bygg). Kapitalutgifter til FoU er årlige bruttoutgifter til faste eiendeler brukt i FoU-aktiviteten til den statistiske grunnenheten, og består av utgifter til eiendom og bygningsmasse, instrumenter og utstyr. Ifølge OECDs retningslinjer skal utgiftene tas med det året investeringene fant sted, og det skal ikke registreres avskrivninger.

Kvaliteten på oppgavene

Spørreskjema med veiledning og definisjoner blir sendt til alle enheter med faglig virksomhet. I tillegg bygger utarbeidelsen av statistikken på registeropplysninger og regnskapsdata, se avsnittet om Datainnsamling og beregninger ovenfor. Opplysninger fra Norges forskningsråd, fondsspesifikasjoner, årsrapporter, samt personal- og regnskapsoversikter fra lærestedene sentralt, benyttes ved kontroll og gjennomgang av samtlige skjemaer. Disse opplysningene brukes også til å konstruere svar fra enheter som ikke returnerer spørreskjemaet. I tillegg blir FoU-ressursenes fordeling på forskningsart, fagområde m.m. sammenholdt med resultatene fra tidligere statistikkår. Oppgavens kvalitet er avhengig av det skjønnet som utøves av personene som besvarer skjemaet, og av at disse kjenner til FoU-begrepet og enhetens FoU-aktivitet. Enhetene blir i stor grad kontaktet over telefon ved mangelfulle besvarelser eller åpenbare misforståelser.

Svarprosenten for 2007 var over 90 prosent, og den høye svarprosenten skyldes delvis at spørreskjemaet til universitetene for første gang var forhåndsutfyllt med opplysninger fra lærestedenes sentraladministrasjon.

Instituttsektoren

Omfang

Den FoU-statistiske undersøkelsen dekker i prinsippet alle enhetene i sektoren. Den omfatter forskningsinstitutter og institusjoner med FoU-virksomhet utenom næringslivet på den ene siden og universitets- og høyskolesektoren på den andre. Dette er dels institusjoner med aktivitet rettet mot offentlig sektors behov, dels institusjoner med virksomhet primært rettet mot næringslivets behov.

Enhetene

Undersøkelsenhetene er de enkelte institutter eller institusjoner. I 2007 inngikk vel 60 institutter underlagt *Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter*. Disse stod for vel 80 prosent av instituttsektorens samlede ressursinnsats til FoU. Videre omfattet 2007-undersøkelsen i underkant av 50 andre institusjoner med varierende FoU-innslag. I tillegg kommer helseforetak uten universitetssykehusfunksjoner, disse stod i 2007 for 4 prosent av sektorens samlede FoU-utgifter, samt museer, der FoU-kartleggingen i hovedsak skjer ved beregninger.

Datainnsamling og beregninger

Datamaterialet blir samlet inn ved hjelp av spørreskjemaer. Hovedundersøkelsen blir gjennomført hvert annet år. Det blir sendt ut to ulike typer spørreskjemaer. Det ene går til de forskningsinstituttene som finansieres i henhold til de nevnte retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter. Dette skjemaet inngår som en egen modul i instituttens årlige rapportering av nøkkeltall til Norges forskningsråd, som NIFU STEP også står for. De øvrige institusjonene med FoU mottar et spørreskjema som begrenser seg til FoU-aktiviteten. Helseforetakene mottar egne spørreskjema. I tillegg blir FoU-ressursene beregnet for en del institusjoner med lav FoU-aktivitet.

Kvaliteten på oppgavene

Instituttsektoren består av et begrenset antall enheter. Dette gjør det overkommelig å følge opp manglende rapportering. Svarprosenten har derfor de senere årene ligget tett opp mot 100. Hovedkilden for oppgavene over hvor stor del av den samlede aktivitet som er å regne som FoU, er det skjønn som utøves av undersøkelsenhetene selv. Som støtte for utfyllingen ledsages spørreskjemaene av veiledning med definisjoner. NIFU STEP deltar dessuten i dialog med instituttene omkring avgrensning av FoU-begrepet o.l. NIFU STEP kontrollerer opplysningene i forhold til tidligere oppgaver, enhetenes årsmeldinger og annen tilgjengelig informasjon. Eventuelle feil, misforståelser og uklarheter blir fulgt opp overfor oppgavegiveren.

Vedlegg 2 Spørreskjema/brev utdanningsforskning

2.a) Følg brev til undersøkelsen om utdanningsforskning

Oslo, 10. oktober 2008

Kartlegging av utdanningsforskning

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet skal Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU STEP) kartlegge FoU innenfor utdanningsforskning i 2007. Kartleggingen skal supplere/korrigere datagrunnlaget i NIFU STEP rapport 32/2007 "Kartlegging av norsk utdanningsforskning".

Definisjoner av utdanningsforskning finnes på skjemaets side 1. Vi er klar over at det kan være vanskelig å gi presise svar på flere av spørsmålene og understreker at vi ber om skjønnsmessige anslag. Resultatene vil sammenholdes med øvrige data som NIFU STEP innhenter; FoU-statistikk og nøkkeltall (forskningsinstituttene). Vedlagt følger spørreskjema, samt en liste over enhetens ansatte registrert per 1. oktober 2007 i NIFU STEP's Forskerpersonalregister. Vennligst kryss av i listen for de personer som har vært involvert i utdanningsforskning i 2007. For personer som ikke var tilsatt per 1. oktober, men som deltok i utdanningsforskning, ber vi om at opplysninger (navn og stilling) føyes til. *Ta kontakt med Hebe Gunnes dersom listen ønskes tilsendt som Excel-fil.*

Vi ber om at vedlagte spørreskjema fylles ut og returneres NIFU STEP innen **24. oktober 2008**. Skjema kan også lastes ned fra www.nifustep.no/ ► Statistikk ► Skjemaer ► Utdanningsforskning 2007 og sendes NIFU STEP som vedlegg til e-post til: hebe.gunnes@nifustep.no. Universitets- og høyskoleenheter skal anvende skjemaet for "Universitets- og høyskolesektor", mens øvrige bruker skjemaet for "Instituttsektor". Eventuelle spørsmål kan rettes til Hebe Gunnes, tlf.: 22 59 51 16 (epost: hebe.gunnes@nifustep.no) eller til Susanne L. Sundnes, tlf: 22 59 51 60 (e-post: susanne.sundnes@nifustep.no).

Med vennlig hilsen
for NIFU STEP

Susanne L. Sundnes

Hebe Gunnes

Påskrift fra Kunnskapsdepartementet

Resultatene fra prosjektet skal bidra til å gi et mer presist bilde av utdanningsforskningen som forskningsfelt og gi grunnlag for en mer målrettet innsats for en styrking av feltet. Resultatene vil dessuten gi grunnlag for bedre strategisk og forskningspolitisk rådgivning på feltet.

Morten Nordlie

Elisabeth Storaas Heggen

2.b) Spørreskjema til enheter i universitets- og høskolesektoren

NIFU STEP Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Wergelandsveien 7, 0167 OSLO
tlf 22 59 51 00, faks 22 59 51 01

Kontaktperson: Hebe Gunnes tlf 22 59 51 16
e-post: hebe.gunnes@nifustep.no

Institutt/avdeling: _____
Kontaktperson: _____ epost: _____ tlf: _____

Utdanningsforskning 2007

Kartlegging av FoU-ressurser innenfor utdanningsforskning - UoH-sektoren

Utdanningsforskning er et tverrgående forskningsfelt, der flere ulike disipliner inngår. Vi kan derfor ikke benytte resultatene fra FoU-statistikken direkte, men supplere resultatene fra FoU-undersøkelsen med et eget spørreskjema rettet mot dette området. Utvalget av enheter som inngår i kartleggingen, er de miljøer som i FoU-statistikkens spørreskjema krysset av for aktivitet innenfor utdanningsforskning.

Er det andre sider vedrørende utdanningsforskning du ønsker å kommentere, vennligst legg ved eget ark.

Definisjon av utdanningsforskning:

"Utdanningsforskning er et flerfaglig og tverrfaglig forskningsfelt som studerer forhold vedrørende undervisning, læring, ledelse og styring på alle nivå og undervisningssystemer, inklusive læremidler og tekniske hjelpemidler i utdanningstilbudene. Utdanningsforskning kan være rettet mot ulike formål, som sosiale forhold, arbeidsforhold, offentlig forvaltning og allmennvitenskapelig utvikling, i tillegg til utdanningsforhold. Utdanningsforskning inkluderer forskning innenfor ulike fagdisipliner som pedagogikk, fagdidaktikk, sosiologi, økonomi og statsvitenskap."

Utdanningsforskning deles i denne kartleggingen inn i følgende kategorier:

- Læring i arbeidslivet
- Forskeropplæring
- Høyere utdanning
- Grunnopplæring
- Barnehage
- Annet

(Kilde: Kunnskapsdepartementet)

Spørsmål 1 Hvor stor andel av instituttets/avdelingens totale FoU-virksomhet (%) i **2007** anslås å omfatte utdanningsforskning ifølge definisjonen over?

Spørsmål 2 Vennligst angi skjønnsmessig antall FoU-årsverk¹ utført i **2007** innenfor utdanningsforskning knyttet til de enkelte finansieringskilder.

Finansiering	Antall FoU-årsverk
Basisbevilgning/grunnbudsjett (gjelder fast personale, UoH-stipendiater, UoH-post.doc. og andre lønnet over lærestedets eget budsjett)	
Annen finansiering	
Næringsliv	
Departementer, direktorater m.v.	
Fylker og kommuner	
Norges forskningsråd	
Utlandet (ekskl. EU-kommisjonen)	
EU-kommisjonen	
Andre kilder (fonds, gaver, egne inntekter med mer.)	
Totalt	0

¹ FoU-årsverk innebærer her årsverk utført av både vitenskapelig/faglig personale og teknisk/administrativt personale innenfor utdanningsforskning.

Spørsmål 3 Instituttets/avdelingens FoU-årsverk innenfor utdanningsforskning i **2007** (fra spm. 2) bes fordelt på **områder** i henhold til kategoriene nedenfor

Område	Antall FoU-årsverk
Læring i arbeidslivet	
Forskeropplæring	
Høyere utdanning	
Grunnoppplæring	
Barnehage	
Annet (spesifiser)	
Totalt (som sum i spørsmål 2)	0

Spørsmål 4 Instituttets/avdelingens FoU-årsverk innenfor utdanningsforskning i **2007** (fra spm. 2) bes fordelt på **aktivitet** i henhold til kategoriene nedenfor

Aktivitet	Antall FoU-årsverk
Politikk og styringssystemer	
Økonomi, organisasjon og ledelse	
Undervisning, læring og utvikling	
Forholdet mellom utdanningssystem, hjem og arbeidsliv	
Annet (spesifiser)	
Totalt (som sum i spørsmål 2)	0

Spørsmål 5a Nasjonalt forskningssamarbeid innenfor utdanningsforskning
Hadde instituttet/avdelingen formalisert *nasjonalt* forskningssamarbeid i **2007**?

Ja Nei

Hvis ja, oppgi type samarbeidspartner(e) (sett kryss)

Universiteter og høyskoler

Forskningsinstitutter

Spørsmål 5b Internasjonalt forskningssamarbeid innenfor utdanningsforskning
Hadde instituttet/avdelingen formalisert *internasjonalt* forskningssamarbeid i **2007**?

Ja Nei

Hvis ja, oppgi type samarbeidspartner(e) (sett kryss)

Universiteter og høyskoler

Forskningsinstitutter

Spørsmål 6 Har instituttet lyst ut vitenskapelige/faglige stillinger som omfatter *utdanningsforskning* de to siste årene? (**2006 og 2007**)

Ja Nei

Hvis ja, oppgi **antall** fordelt på:

1) Faste stillinger (professor, førsteaman., dosent, førstelektor, univ.- og høyskolelektor)

2) Rekrutteringsstillinger (stipendiater, post.doc.)

Er de utlyste rekrutteringsstillingene tilknyttet forskerskoler? Ja Nei

3) Andre (f.eks. eksternt lønnede forskere, andre eksterne)

Hvordan har søkningen til stillingene vært? (sett kryss)

	Fast	Rekrut- tering	Andre
Meget god (svært mange kompetente søkere)	☐	☐	☐
God (mange kompetente søkere)	☐	☐	☐
Dårlig (svært få kompetente søkere)	☐	☐	☐
Meget dårlig (ingen kompetente søkere, ubesatte stillinger i lengre tid)	☐	☐	☐

2.c) Spørreskjema til enheter i instituttsektoren

NIFU STEP Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Wergelandsveien 7, 0167 OSLO
tlf 22 59 51 00, faks 22 59 51 01

Kontaktperson: Hebe Gunnes tlf 22 59 51 16
e-post: hebe.gunnes@nifustep.no

Institutt: _____
Kontaktperson: _____ epost: _____ tlf: _____

Utdanningsforskning 2007

Kartlegging av FoU-ressurser innenfor utdanningsforskning - instituttsektoren

Utdanningsforskning er et tverrgående forskningsfelt, der flere ulike disipliner inngår. Vi kan derfor ikke benytte resultatene fra FoU-statistikken direkte, men supplere resultatene fra FoU-undersøkelsen med et eget spørreskjema rettet mot dette området. Utvalget av enheter som inngår i kartleggingen, er de miljøer som i FoU-statistikkens spørreskjema krysses av for aktivitet innenfor utdanningsforskning.

Er det andre sider vedrørende utdanningsforskning du ønsker å kommentere, vennligst legg ved eget ark.

Definisjon av utdanningsforskning:

"Utdanningsforskning er et flerfaglig og tverrfaglig forskningsfelt som studerer forhold vedrørende undervisning, læring, ledelse og styring på alle nivå og undervisningssystemer, inklusive læremidler og tekniske hjelpemidler i utdanningstilbudene. Utdanningsforskning kan være rettet mot ulike formål, som sosiale forhold, arbeidsforhold, offentlig forvaltning og allmennvitenskapelig utvikling, i tillegg til utdanningsforhold. Utdanningsforskning inkluderer forskning innenfor ulike fagdisipliner som pedagogikk, fagdidaktikk, sosiologi, økonomi og statsvitenskap."

Utdanningsforskning deles i denne kartleggingen inn i følgende kategorier:

- Læring i arbeidslivet
- Forskeropplæring
- Høyere utdanning
- Grunnopplæring
- Barnehage
- Annet

(Kilde: Kunnskapsdepartementet)

Spørsmål 1 Hvor stor andel av instituttets totale FoU-virksomhet (%) i **2007** anslås å omfatte utdanningsforskning ifølge definisjonen over?

Spørsmål 2 Vennligst angi skjønnsmessig antall FoU-årsverk¹ utført i **2007** innenfor utdanningsforskning knyttet til de enkelte finansieringskilder.

Finansiering	Antall FoU-årsverk
Grunnbevilgning (direkte bevilgning over statsbudsjettet)	
Norges forskningsråd (både basisbevilgning, program- og prosjektbevilgning)	
Annen offentlig finansiering (departementer, direktorater m.v.)	
Fylker og kommuner	
Næringsliv	
Utlandet (ekskl. EU-kommisjonen)	
EU-kommisjonen	
Andre kilder (fonds, gaver, egne inntekter med mer.)	
Totalt	0

¹ FoU-årsverk innebærer her årsverk utført av både forskerpersonale og teknisk/administrativt personale innenfor utdanningsforskning.

Spørsmål 3 Instituttets FoU-årsverk innenfor utdanningsforskning i 2007 (fra spm. 2) bes fordelt på områder i henhold til kategoriene nedenfor

Område	Antall FoU-årsverk
Læring i arbeidslivet	
Forskeropplæring	
Høyere utdanning	
Grunnoppplæring	
Barnehage	
Annet (spesifiser)	
Totalt (som sum i spørsmål 2)	0

Spørsmål 4 Instituttets FoU-årsverk innenfor utdanningsforskning i 2007 (fra spm. 2) bes fordelt på aktivitet i henhold til kategoriene nedenfor

Aktivitet	Antall FoU-årsverk
Politikk og styringssystemer	
Økonomi, organisasjon og ledelse	
Undervisning, læring og utvikling	
Forholdet mellom utdanningssystem, hjem og arbeidsliv	
Annet (spesifiser)	
Totalt (som sum i spørsmål 2)	0

Spørsmål 5a Nasjonalt forskningssamarbeid innenfor utdanningsforskning
Hadde instituttet formalisert *nasjonalt* forskningssamarbeid i 2007?

Ja Nei

Hvis ja, oppgi type samarbeidspartner(e) (sett kryss)

Universiteter og høyskoler

Forskningsinstitutter

Spørsmål 5b Internasjonalt forskningssamarbeid innenfor utdanningsforskning
Hadde instituttet formalisert *internasjonalt* forskningssamarbeid i 2007?

Ja Nei

Hvis ja, oppgi type samarbeidspartner(e) (sett kryss)

Universiteter og høyskoler

Forskningsinstitutter

Spørsmål 6 Har instituttet lyst ut forskerstillinger som omfatter *utdanningsforskning* de to siste årene? (2006 og 2007)

Ja Nei

Hvis ja, oppgi **antall** fordelt på:

1) Forskere

2) Rekrutteringsstillinger (stipendiater, post.doc.)

Er de utlyste rekrutteringsstillingene tilknyttet forskerskoler? Ja Nei

Hvordan har søkningen til stillingene vært? (sett kryss)

Meget god (svært mange kompetente søkere)

God (mange kompetente søkere)

Dårlig (svært få kompetente søkere)

Meget dårlig (ingen kompetente søkere, ubesatte stillinger i lengre tid)

Forskere	Rekrut- tering
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

Vedlegg 3 Miljøer med utdanningsforskning i 2007

Oversikten omfatter institutter/avdelinger som har besvart spørreskjema. I tillegg har to institutter levert personallister, uten å besvare spørreskjemaet.

Universiteter

Universitetet i Bergen

UNIFOB AKSIS, Avdeling for kultur, språk og informasjonsteknologi
Det psykologiske fakultet
Institutt for administrasjons- og organisasjonsvitenskap
Institutt for fysikk og teknologi
Kjemisk institutt
Rokkansenteret

Universitetet i Oslo

Fysisk institutt
Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling
Institutt for offentlig rett
Institutt for spesialpedagogikk
Institutt for sykepleievitenskap
Intermedia
Naturfagsenteret
Pedagogisk forskningsinstitutt
Senter for Holocaust og livssynsminoriteter

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Institutt for byggekunst, historie og teknologi
Institutt for fysikk
Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse
Institutt for kjemi
Institutt for marin teknikk
Institutt for tverrfaglige kulturstudier
Matematikksenteret
Norsk senter for barneforskning (NOSEB)
Pedagogisk institutt
Rådet for folkemusikk og dans

Universitetet i Tromsø

Institutt for pedagogikk og lærerutdanning

Universitetet for miljø- og biovitenskap
Institutt for matematikk og teknologi

Universitetet i Stavanger

Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk
Institutt for førskolelærerutdanning
Senter for atferdsforskning
Senter for leseopplæring og leseforskning

Universitetet i Agder

Fakultet for humaniora og pedagogikk
Fakultet for teknologi og realfag

Høgskoler

Vitenskapelige høgskoler m.fl.

Norges handelshøgskole

Institutt for samfunnsøkonomi
Institutt for strategi og ledelse

Norges musikkhøgskole

NLA høgskolen

Handelshøyskolen BI

Diakonhjemmets høgskole

Avd. for sykepleierutdanning

Dronning Mauds minne

Forsvarets institutt, NIH

Statlige høgskoler

Høgskolen i Bergen

Avd. for helse og sosialfag
Avd. for ingeniørutdanning
Avd. for lærerutdanning

Høgskolen i Bodø

Lærerutdanning, kunst- og kulturfag ved Profesjonshøgskolen
Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
Sykepleie og helsefag ved Profesjonshøgskolen

Høgskolen i Buskerud

Avd. for lærerutdanning

Høgskolen i Finnmark

Avd. for pedagogiske og humanistiske fag
Avd. for nærings- og sosialfag

Høgskolen i Gjøvik

Avd. for helse-omsorg-sykepleie, Seksjon for sykepleie

Høgskolen i Harstad

Høgskolen i Hedmark

Avd. for lærerutdanning og naturvitenskap

Høgskolen i Lillehammer

Avd. for samfunnsvitenskap

Høgskolen i Molde

Avd. for helse og sosialfag

Høgskolen i Narvik

Institutt for anvendte vitenskaper

Høgskolen i Nesna

Høgskolen i Nord-Trøndelag

Avd. for helsefag
Avd. for lærerutdanning
Avd. for trafikklærerutdanning
Avd. for økonomi, organisasjon og ledelse

Høgskolen i Oslo

Avd. for estetiske fag
Avd. for ingeniørutdanning
Avd. for samfunnsfag
Avd. for sykepleierutdanning
Senter for profesjonsforskning

Høgskolen i Sogn og Fjordane

Avd. for lærerutdanning og idrett
Avd. for samfunnsfag

Høgskolen Stord/Haugesund

Avd. for lærer- og kulturstudier

Høgskolen i Sør-Trøndelag

Avd. for informatikk og e-læring
Avd. for lærer- og tolkeutdanning
Avd. for sykepleierutdanning
Trondheim Økonomiske høgskole

Høgskolen i Telemark

Institutt for kultur og humanistiske fag

Høgskolen i Tromsø

Avd. for helsefag
Avd. for kunstoffag
Avd. for lærerutdanning

Høgskolen i Vestfold

Avd. for helsefag
Avd. for lærerutdanning

Høgskolen i Volda

Avd. for humanistiske fag og lærerutdanning
Avd. for samfunnsfag og historie

Høgskolen i Østfold

Avd. for lærerutdanning

Instituttsektoren

Arbeidsforskningsinstituttet AS

Atferdssenteret – Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis AS

Barentsinstituttet AS

Forskningsstiftelsen Fafo

Institutt for samfunnsforskning

International Research Institute of Stavanger AS, IRIS

Møreforskning

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, NIFES

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

NIFU STEP Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning

Nordlandsforskning

Norges Geotekniske institutt

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA

NTNU Samfunnsforskning

Senter for økonomisk forskning

SINTEF Teknologi og samfunn

Statistisk sentralbyrås forskningsvirksomhet

Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning

Stiftelsen TISIP

Telemarksforskning – Notodden

Østlandsforskning